

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenšed nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.623.

Kdo bo diktator.

Tako žalostne so naše notranje politične razmere, da je moral tudi že najbolj idealen demokrat vzklikniti, da je diktatura pri nas edina rešitev. S takim negotovanjem ga je moralo navditi vse, kar je videl. Naša skupščina bo skoraj slavna samo še po svojem nedelu in slabih zakonih, vlada se proslavlja z večnim strahom za svoj obstoj in z neverjetno praznimi obljubami, naša birokracija, zlasti centralna, menda kar tekmuje za svetovni rekord v slabo izvršenem delu, naše slavne in dične stranke pa dnevno dokazujejo, da je čisto vseeno, katera je na krmlu, ker itak nobena ne zna napraviti reda.

Ni čuda, če se pri takih razmerah stalno ponavlja klic po diktaturi in če bi bilo to vprašanje mahoma in pozitivno rešeno, če bi kdo vedel odgovoriti na vprašanje komu se naj oblast diktatorja izroči.

Bili so sicer tu že ljudje, ki so s hrupom in vikom ter razvijanjem najbolj gorečih nacionalističnih fraz zahtevali za sebe pravico diktature. Toda isti ljudje s prezirom zakona, z gaženjem ljudskih pravic in narodne svobode so dokazali, da o pozitivnem diktatorstvu sploh pojma nimajo, temveč da so čisto navadni teroristi. Takim ljudem pa ni mogoče izročiti nobene oblasti, najmanj pa oblasti nad narodom.

Zlasti v meštanskih krogih se je dostikrat čula tudi zahteva po uradniški vladi, ki bi eventualno vladala tudi brez parlamenta in sicer tako dolgo, dokler ne bi napravila reda in potem prepustila parlamentarni vladi svoje mesto. Kakor je mišljena ta zahteva idealno, tako pa je strahovito naivna. V prvi vrsti že iz čisto tehničnih ozirov. Če bi imeli uradniško vlado, potem bi se to reklo, da bi beograjska birokracija neomejeno vladala. Vse slabosti beograjske uprave bi se razširile po vsej državi in potem bi šele bil kaos perfekten. Uradniška vlada je vendar mogoča samo v državah, kjer je uradniški aparat brezhiben, kjer gre vse kolesje mirno dalje, tudi če manjka parlamentarne kontrole in inicijative. Naj bo naša skupščina še tako slaba, toda njene kontrole in tudi še tako majhne ne moremo in ne smemo pogrešati. Ne glede na vse to, pa je jasno, da bi bila uradniška vlada brez vsake avtoritete in da bi mogla živeti le, če bi se slepo pokoravala sedanjim strankarskim mogotcem. Končni efekt uradniške vlade bi bil ta, da bi mesto ene imeli dve vladi, zato pa eno slabšo od druge.

Mnogo bolj resno ko o uradniški vladi se govori o vojaški diktaturi in z ozirom na slavne uspehe armade na bojnem polju se misli, da bi tudi v notranji politiki vojaška diktatura dosegla enak uspeh. To mnenje pa je čisto napačno. V sedanjih razmerah gre predvsem za odpravo gospodarske krize in za izboljšanje naše uprave, ker v tem je izvor vsega slabega stanja v državi. Vsa čast zaslugam vojske, toda trditi ali pričakovati, da bodo generali nakrat tudi gospodarski strokovnjaki in pa mojstri civilne uprave, je vendar malo preveč. Je na vse zadnje razumljivo, če je general železniški minister, ker so železnice stroka, ki se vojske tiče, toda general kot finančni, prosvetni ali justični minister je vendarle malo drzna misel. Pa reklo bi se, vsaj bi mogel biti resorni minister tudi civilist, le zadnja beseda v vladi bi pripadala vojski. Tudi to bi imelo le zle posledice, ker nastalo bi dvovlastje, ki je vedno nad vse opasno, da zunanji vzroki, ki govorijo proti vojaški diktaturi niti ne omenjamo.

Jedro vse naše politične krize je v gospodarstvu in upravi, zato treba dati od-

Proračun ministrstva za šume in rude sprejet.

Beograd, 20. jan. Včeraj popoldne ob pol 5. se je nadaljevala seja plenuma finančnega odbora. Predsednik odbora dr. Radonjić je naznanil, da so bili v proračunu ministrstva za soc. politiko doseženi večji prihranki. Reduciranih je 42 zvanikov, na materialnih izdatkih pa je prihranjena vsota 7.214.000 Din. V ministrstvu za narodno zdravje je reduciranih 308 oseb, prihranjeno pa je 15.685.000 dinarjev.

Nato je odbor prešel na dnevni red: razprava o proračunu ministrstva za šume in rudnike. Minister Simonović je podal k temu proračunu ekspozé, v katerem je naglasil, da predstavljajo izdatki v sedanjem proračunu vsoto 412 milijonov dinarjev. Po redukciji 37.395.000 Din ostane še 374.703.000 Din izdatkov. Dohodki se predvidevajo za rudarsko stroko s 423 milijoni Din, za šumarsko stroko z 215 milijoni Din, skupno 638 milijonov Din. Pri izdelavi sedanjega proračuna se je kolikor mogoče vpoštevala želja vlade in narodne skupščine, da se izdatki zmanjšajo. Ker pa gre tu za pridobitni resor, se to ni moglo izvršiti v preveliki meri, ker bi se redukcija pri izdatkih poznala tudi pri dohodkih. H kraju je rekel minister Simonović, da se po njegovem mnenju mora izvršiti redukcija uradništva že v samem proračunu tako, da se reducira samo nestrokovno osebje.

Za ministrom je povzel besedo Hadžioman in predlagal nekatere spremembe in redukcije. Črta naj se postavka 700.000 dinarjev za preiskovanje nafte v Rožnju. Reducirajo naj se nekatere osebe pri generalni direkciji šum in pri direkcijah šum za Srbijo, Hrvatsko, Bosno in Hercegovino. Črta naj se postavka 215.000 za honorarje in za pisarniške potrebe v tehničnem oddelku. Razentega predlaga Hadžioman večje število prihrankov in redukcij nižjega osebja v posameznih ministrstvih.

PASICEVCI NEZADOVOLJNI S TRIFKOVIĆEM.

Beograd, 20. jan. Včeraj so se v političnih krogih razgovarjali o zadnjem govoru g. Marka Trifkovića in naglašali, da smatra večina radikalnih nezadovoljnikov in tudi centristov, da je bil govor g. Marka Trifkovića le priložnost in lokalni. Zato se mu ne pripisuje nobena stvarna politična važnost. Marko Trifković je šel celo preko onih mej političnega pojmovanja, kakor ga zastopa radikalna levica. Kar se tiče pisave »Dem«, menijo, da bi bil moral Marko Trifković na dotične izjave odgovoriti. Čudijo se, da on ni niti besedice na to izjavil. V bodoče bo on moral malo drugače delati.

ZAKON O VRHOVNI DRŽAVNI UPRAVI SE NE PRIDE NA VRSTO.

Beograd, 20. jan. V radikalnih vrstah razpravljajo o šestanku narodne skupščine. Ker ni izgleda, da bi zakon o vrhovni državni upravi mogel takoj priti na dnevni red — načrt zakona namreč še ni pasiral kompetentnega odbora —

ločilno besedo onim, ki poznajo gospodarstvo in ki poznajo napake uprave. Kot diktatorji bi zato smeli priti v poštev samo gospodarski krogi, pod pogojem seveda, da so z lastno organizacijo dokazali, da so taki nalogi tudi kos. Tega dokaza pa dosedaj še nismo doživeli, dasi so bili poedini primeri tu in zato ne preostane nič drugega, ko da odklonimo vsako diktaturo s tem enostavnim razlogom,

Od opozicije je potem govoril poslanec Smodej, ki je kritiziral politiko, ki jo vodi ministrstvo za šume in rudnike. To sploh ni nobena politika. Ministri, ki se v tem resoru prav pogosto menjajo, uvažajo vsak na svojo roko kake novosti, ki ne prinašajo nobenih rezultatov. Govori o redukcijah, ki so se izvršile v Sloveniji in opisuje dosedanje postopanje šumarskih oblasti. Na koncu pravi, da tako veliki dohodki, četudi so prav nizko prelinirani, ne bodo doseženi.

Radikal Gnjatić posveča v glavnem svojo pažnjo Bosni.

Svetislav Popović zahteva izenačenje pokrajinskih zakonodajstev.

Minister Simonović izjavlja, da je s tem delom že začel.

Demokrat Grol govori o oblastnih volitvah. Baje, trdi, da so oblastne volitve razpisane samo zato, da bi se od Štefana Radića dobil še en znak priznanja za takšno ureditev države. To je sleparija. Narod misli tako kakor Radić ali pa ne misli. S tem se nikakor ne more opravičiti razpis oblastnih volitev. V kakšni zvezi so oblastne volitve z ozdravljenjem krize? Finančni odbor se bavi z neresnimi posli. Črta posamezne pozicije, reform pa ne izvrši nobenih. Zakaj se neki radikalni pritožujejo nad radićevci, češ da ne delajo v narodni skupščini. Radićevci najmarljivejše posejajo skupščino. Oni pridejo vsakokrat. V tem pogledu so oni idealna stranka. Zato je škandal, če kdo zvrča vso krivdo le na radićevce.

Joca Jovanović tudi kritizira šumsko politiko.

Minister Simonović odgovarja na posamezne trditve opozicije.

Nato se preide na glasovanje. Proračun je sprejet s 16 proti 4 glasovom. Nato je bila seja zaključena.

Prihodnja seja bo danes popoldne ob 5. Na dnevnem redu je proračun ministrstva za javna dela.

se bo skupščina bavila s tistimi vprašanji, ki še niso rešena. Izgleda, da bo zakon o vrhovni upravi še enkrat podvržen reviziji. Na dnevni red bo prišel najbrž še ta mesec, brž ko bodo izvršena vsa predhodna dela. Zakonodajni odbor bo izvršil revizijo vsega zakonskega načrta, tako da bo zakon lahko v celoti sprejet. Pri tej priliki se bodo izvršile tudi nekatere izpremembe.

MADJARSKA PROŠNJA ZA ODPRAVO VOJAŠKE KONTROLE.

Bukarešta, 20. jan. Madjarska vlada je že pred dalj časa zaprosila veleposlaniški svet, da bi se ukinita vojaška kontrola nad Madjarsko. Veleposlaniški svet je o tem obvestil države Male antante, ki pa so odločene, da se ukinitvi vojaške kontrole najenemgičneje upro. Glede na to bodo države Male antante te dni napravile kolektiven korak pri veleposlaniškem svetu in mu podrobno razložile, zakaj so proti ukinitvi. Bukareška vlada je naročila svojemu poslaniku v Beogradu, da na vsak način o tej stvari govori z jugoslovenskim zunanjim ministrom.

ker ni nikogar tu, komur bi se smela izročiti.

Zato ni računati z nobeno rešitvijo, ki bi se kratkoma ukazala, temveč oprijeti se je naravne evolucije, ki bo uspešna, če seveda gospodarski krogi ne bodo sužnji političnih strank in če ne bodo inteligenti stali ob strani.

Ker se to danes godi, zato je perspektiva v bodočnost tako obupno žalostna.

Ukrepi HSS proti volivnim nasiljem.

Zagreb, 20. jan. Štefan Radić je včeraj dopoldne došel v Zagreb, popoldne pa je sprejel novinarje in jim izjavil:

Ze v Dalmaciji sem ugotovil, da radikalni, pučkaši in samostanci silijo svoje pristaje, naj jim naprej podpišejo, da bodo zanje glasovali. Iz Blata sem dobil brzojavko, da so zaprli čuvarja skrinjice HSS. V Prekmurju so vsi volilci dobili nalog, da prinesejo k volitvam s seboj rojstni list. Enake vesti o nasiljih prihajajo iz Bačke in Baranje. HSS se ne dovoljuje več shodi. V Subotici so zopet uvedli zloglasne legitimacije. Narodne poslance HSS sprejemajo službeni organi z orožniki ali pa jih love in preganjajo. V zvezi z vsem tem se je dne 19. januarja t. l. sestalo vodstvo HSS in sklenilo tole:

1. Na dan volitev mora biti v Vojvodini čim največ hrvaških seljaških poslancev, pravzaprav morajo biti tam vsi, ki le morejo priti — da takoj na licu mesta ugotove, kako se vrše volitve. Posebno mora biti v Somboru in v Subotici po en minister HSS. Kontrola zastopnikov mora biti prav tako tudi v Blatu na Korčuli.

2. Če bi se na dan volitev res godila nasilja, kakor jih omenjeni dogodki napovedujejo, bo HSS-klub v plenumu parlamenta o vsem tem in tudi o drugih nepravilnostih politične administracije sprožil temeljito razpravo in bo odklonil proračun notranjega ministrstva.

3. Odposlanstvo hrvatskih narodnih zastopnikov se bo obrnilo na Nj. Vel. kralja s temeljito spomenico ter zaprosilo vrhovnega čuvarja ustave, naj ne dovoljuje, da bi se rušili glavni politični temelji naše mlade države.

O tem sklepu se mora takoj obvestiti predsednik vlade in notranji minister.

Končno je izjavil Radić, da bo HSS odklonila tudi proračun ministrstva za šume in rudnike, ako bi se 22. t. m. vršila dražba o državnih gozdovih v Psunju in Prašniku, kjer bi se imel velik kompleks gozdov prodati brez izklicne cene, tako da bi kupec lahko plačal gozd v 20 obrokih in sicer v 10 letih.

DAVIDOVIČEV SHOD V STARI PAZOVU.

Beograd, 20. jan. Včeraj je bil velik shod demokratske stranke v Stari Pazovi, kjer je govoril Ljuba Davidović. Rekel je, da današnji zakoni ne garantirajo prave samouprave, ker dovoljujejo policiji samovolje. Obžalujem, da Vam moram kot Srbijane reči, da ste zaradi brezvestnosti ljudi, ki so prihajali k Vam kot komisarji in beležniki, morali priti do prepričanja, da Vam prihaja zlo od Srbijancev. Prosim Vas, da tega ne razumevate tako in da ne sedite po teh slabih ljudeh, ki Vam jih pošiljajo slabe vlade, da bi bilo vse slabo, kar iz Srbije dohaja.

Nato je omenil Davidović, da imamo 270.000 uradnikov. Mnogo tisoč od teh se mora reducirati, dobre in poštene uradnike pa je treba nagraditi.

ITALIJA PRIZNAVA RUMUNSKO BESARABIO.

Bukarešta, 20. jan. V dobro obveščenih krogih trdi, da je italijanska vlada pristala na ratifikacijo italijansko-rumunske pogodbe o končnem priznanju Besarabije Rumuniji. Takoj po ratifikaciji te pogodbe bi se v Rimu začela gospodarska pogajanja, za katera vlada misli, da bi se prav kmalu končala z ugodnim uspehom.

Oblastne volitve in gospodarstvo.

Po dtem naslovom je objavil »Jugoslovanski Lloyd« uvodnik, ki jasno dokazuje, da ni naše mnenje o sedanjih volitvah osamljeno, temveč da tudi drugod po državi čutijo, da je treba s sedanjo taktiko stranki pospraviti in da treba kreniti na novo pot.

Članek »Jugoslovenskega Lloyd« pa vsebuje tudi zelo poučen apel na gospodarske kroge in samo želeli bi bilo, da ta poziv ne bi ostal neopažen in to je vzrok več, da objavljamo članek krvatskega vodilnega gospodarskega lista v celoti.

Članek »Jugoslovenskega Lloyd« se glasi:

Ko so bile razpisane volitve za oblastne samoupravne skupščine, smo takoj naglasili, da bodo te skupščine in samouprave samo tedaj koristne, ako ne bo njihova sestava takšna, kakoršna je našega parlamenta. Ako bodo te skupščine samo torišča strankarsko političnih stremeljenj in govoranc, potem je škoda za ogromen denar, ki bo uporabljen za izvedbo volitev, še večja škoda pa za milijone, ki so potrebni za vzdrževanje teh skupščin. Da se to ne zgodi, smo opozarjali naše stranke, da naj postavljajo na liste — ne političnih kričarjev in agitatorjev — temveč sposobne ljudi, zlasti iz gospodarskih krogov, ki bodo morali nazadnje tudi največ žrtvovati za vzdrževanje oblastnih samouprav in skupščin. Opozarjali smo tudi gospodarske osebnosti v vseh strankah, naj postanejo agilne in naj uporabijo ves svoj vpliv v to, da zmaga pri oblastnih volitvah splošno občutena potreba, da vsaj oblastne samouprave postanejo institucije, ki bodo skrbale za dejanske narodove potrebe, ko tega radi večnih kriz ne more več Narodna skupščina in vlade, ki izhajajo iz nje.

Pozitivno vemo, da so mnogi celo odlični predstavniki gospodarskih krogov in organizacij podvzeli korake, da vplivajo v tem smislu na vodstva svojih strank, — no, uspeha niso dosegli. Nobena naših strank ni smatrala za potrebno, da vpraša gospodarske kroge, organizacije in posamezne ugledne gospodarske osebnosti, če imajo kake zahteve in kaj mislijo, kateri in kako ljudje iz posameznih strank bi morali priti v oblastne skupščine.

Imamo zveze trgovcev, industrijancev, obrtnikov, denarnih zavodov, zveze kmetijskih združenj in še mnogo drugih gospodarskih institucij, ki imajo mnogo interesov na pravilnem in koristnem funkcioniranju oblastnih samouprav in ki nazadnje najbolj poznajo prave potrebe svojih krajev ter njihove možnosti za izvedbo raznih projektov, ki bodo spadali pod

kompetenco oblastnih samouprav. Kadar rabijo stranke denar za katerekoli svoje svrhe ali za časopisje, tedaj vedo za te institucije in za njihove ugledne člane, sedaj pa, ko gre za volitve, ki bi vsaj malo premaknile naše mrtvo javno življenje, sedaj cenijo strankarski gromovniki bolj kakršnekoli agitatorje, vprašujejo nje za mišljenje in kandidirajo nje v oblastne skupščine, gospodarski krogi pa naj se bore s krizami — naj molče in naj plačujajo.

Pregledali smo, v kolikor je to mogoče, mnogo kandidatnih list ter odkrito rečemo, da se mora vsakdo, ki pozna naše razmere in potrebe, ko te liste vidi, zgražati, komu bo poverjeno — razen zelo redkih izjem — vodstvo naših samouprav. Pri sestavljanju teh list je bila merodajna večinoma demagogija in najnižji strankarski interesi. Odkrito rečeno, sodeč po osebah, ki bodo imele glavno besedo v oblastnih skupščinah, ni nikakih garancij, da bodo mogle te skupščine kaj koristnega storiti in napraviti.

Naše politične stranke, vse brez razlike, so dale našemu gospodarstvu in gospodarskim krogom pri teh volitvah krepko — klofuto, ki zahteva še močnejšo reakcijo. To moramo konstatirati pet dni pred volitvami, v jeku sicer mrzlične, po svoji vsebini pa prazne volilne borbe.

Te volitve, v katerih bo naše gospodarstvo moralo na svoj račun napisati velik minus, morajo končno zbuditi vse gospodarske kroge, ki so delali s strankami nekake kompromise v nadi, da bo to vseeno boljše in da se naši strankarski gromovniki le streznijo in da se prično brigati za potrebe gospodarstva, tega najkrepkejšega stebra države in njene odočnosti. Prišel je čas in drugačen ni mogel priti, da vsi gospodarski krogi resno precejeno svoje moči in da prično s štetjem svojih ogromnih zaslug in to radi volilnih kroglic. Ko pri naših strankah ne odločujejo potrebe, sposobnosti in delo, temveč le kroglice, potem se morajo gospodarski krogi poslužiti istega orožja, toda tudi boljše kvalitete ljudi, ki bodo v bodoče upravljali državo in njene samoupravne enice. Če gospodarski krogi tega ne store čim prej in čim odločneje, potem bodo sami krivi, da bodo o njihovi usodi in bodočnosti odločali strankarski demagogi in agitatorji, ki so že do sedaj privodili to našo državo v težko krizo, iz katere je ne morejo in ne znajo spraviti, in iz katere je ne bodo nikoli spravili. Samo novi, toda sposobni ljudje morejo ustvariti nove in boljše čase.

Zanimiv pojav.

Pred vojno so imeli avstrijski državni uradniki v političnem oziru vse državljanske pravice, toda službena pragmatika je njihovo politično udejstvovanje natančno določevala, ker je stari birokratski sistem silno mnogo držal vsaj na navidezno nadstrankarstvo in pa na uradni dekorum.

Po vojni so se razmere znatno izpremenile. Kakor se je politiziralo vse, od najmočnejše trgovine in industrije pa do zadnje branjarije, tako je zapadlo strankarski podivjanosti tudi drž. uradništvo. Uradnik je moral v žalostni skrbi za svoj obstoj postati subjekt in objekt političnih bojev, kdor pa se je strankarskemu diktatu upiral, je moral računati za najhujšimi posledicami. V pritiskanju na uradnike ni zastajala nobena stranka, najbolj pa se je odlikovala seveda v tem oziru SDS, in dokument, ki ga je objavil nedeljski »Slovenec«, s katerim se pozivajo vsi pravoverni esdeersarji, naj svoje klerikalne tovariše javijo vodstvu SDS, je žalosten dokaz žalostne usode, ki je zadel slovensko uradništvo pod strankarsko diktaturo in knuto prvih poveljnih let.

Sad, ki ga je rodila ta umazana politika napram uradništvu, je imel za uradništvo samo najhujše posledice. Ko je bila na krmlu SDS, so romali uradniški pristasi SLS na vse štiri strani sveta, ko pa je zapihala druga sapa, so romali zopet drugi v pregnanstvo ali pa na ulico.

Prvi, ki so se temu za uradništvo nad vse škodljivemu in žaljivemu sistemu uprli so bili učitelji in iz učiteljskih vrst se je najprej začel glas po depolitizaciji.

Kriza parlamentarizma.

V zadnjem času se pri nas živahno razpravlja o krizi parlamentarizma. Tozadevne diskusije niso neutemeljene. Kdor pazljivo motri vse naše politično življenje, ta mora brez ovinkov priznati, da so naše politične prilike tako zamotane, strankarska razcepljenost tako velika da morajo ti pojavi imeti svoj od-

mev v celokupnem našem državnem življenju. Ta odmev je velik in občuten. Danes vidimo vsi, da je celokupni naš državni aparat v popolnem zastoj, kar zna imeti že v bližnji bodočnosti dalekosežne posledice in popolno izpremembo političnega položaja. Mesto inicijative na vodilnih mestih, vidimo le brez-

plodne strankarske borbe, ki resno ogrožajo vse naše gospodarsko življenje. Zakonodajno delo je povsem izumrlo, socialna stremeljenja so za vodilne kroge le še volilne parole, gospodarska vprašanja se rešujejo le še zgolj iz vidika ozkih strankarskih interesov.

Vsi ti pojavi pa imajo svoj vzrok in svoj izvor edino v tem, ker so nasprotstva pri vsakokratnih vladnih skupinah tako velika, da absorbirajo tozadevne sanacijske akcije vsa druga, iz državnega vidika gotovo vitalnejša vprašanja. V toku vsake skupščinske periode imamo nebroj vladnih izprememb, tako, da so vladne krize postale pri nas že povsem običajen pojav. Kje so vzroki za to neenotnost in nestabilnost?

Edini in glavni vzrok teh pojavov tiči v tem, ker se nobena naša vlada ne more osloniti na kompaktno in disciplinirano stranko, ampak se vsaka naslanja le na kombinacijo raznih grup, ki pa še same niso enotne, ampak razcepljene na nebroj frakcij, od katerih vsaka skuša zase pridobiti odločujoč vpliv. Kali vseh teh pojavov opažamo na našem državnem aparatu že od prvega početka, ko se je pojavilo naenkrat nebroj strank in stranič, ki so razvijale povsem heterogena stremeljenja in ubila sistem velikih strankarskih formacij.

Zgodovina parlamentarizma pa priča jasno, da ni večje rak-rane za parlamentarno življenje, nego baš velika strankarska razcepljenost. Za sanacijo našega parlamentarnega življenja je nujno potrebno, da se v političnem pogledu konsolidiramo in pretrgamo nit življenja vsem onim strankam, ki so povsem ne-potrebne in le balast za pravilno funkcioniranje državnega aparata. Čim večje je število strank, temvečja je ovira za pravilno, točno in smotreno funkcioniranje parlamenta.

Parlamentarni režim ima najboljšo izglede in največje uspehe le v slučajih maloštevilnega strankarskega sistema. Le v tem primeru je dana možnost za otvoritev stabilnih vlad, ki bodo naslanjajoč se na jedinstvene klube, imele tudi sposobnost za bazo in složno delo.

Za složno parlamentarno delo in stabilnost vlade, pa je tudi nujno potrebno, da med posrednimi vladnimi koaliranimi grupami ni prevelikih programatičnih diferenc. Če govorimo o programatičnih razlikah, imamo v mislih razlike verske, narodnostne in socialne.

Stranke vlade imajo nevoljne izglede le v moralno ujedinenih državah, kjer se stranke ne razlikujejo niti po narodnosti, niti po socialnem in političnem programu, niti v pogledu socialne strukture. Kjer te razlike niso akutne, tam bo pač možno govoriti, z ozirom na praktično udejstvovanje strank le o različnosti metod, to je o političnih potrebščinah, v nobenem primeru pa ne o političnih zlorabah ali krivcah.

Unoštevanje vse te pojave, ki se odigravajo pred našimi očmi, moramo priti do edinega ložičnega zaključka: Konsolidacija našega političnega življenja je glavni in bistveni pogoj za sanacijo našega parlamentarizma. Formacija velikih strank je edini pravi lek za spas našega političnega razsula.

Le v tem slučaju smemo z jasnejšimi pogledi gledati v bodočnost, kajti le na ta način bo dana možnost, da dobimo vlade, ki bodo dela možne in dela sposobne. Ustvaritev takih vlad po mora gotovo biti pri sreči vsem, ki želijo, da se rešimo iz težke parlamentarne krize.

POJASNILO STRANKARJEM IN JAVNOSTI.

Ponovno smo že izjavili, da se »Narodni Dnevnik« noče vmešavati v sedanji volilni boj, temveč ga hoče samo kritično motriti. To svoje stališče smo opetovano in razločno pojasnili in utemeljili in široka javnost nam je, kakor smo se prepričali, pritrtila.

Dosledno temu stališču nam je popolnoma nemogoče objavljati strogo strankarsko polemične notice, zlasti še, če se od nas zahteva, da naj mi pred sodiščem zanje odgovarjamo. Kakor nam je žal, smo morali zato take čisto strankarske barvane polemične notice odkloniti. In tako bomo tudi ravnali, dokler ne bo volilni boj končan.

Kot svobodna tribuna pa smo seveda radevolje objavljali stvarne članke politikov, toda le z njihovim podpisom in če seveda niso članki samo navadna strankarska agitacija. Mi smo vedno zvesti načelu: demokracija je diskusija in zato bomo vedno radi objavljali članke, ki služijo razčiščenju pojmov in ki tako skrbijo za napredek demokracije.

Prepričani smo, da s svojim stališčem najboljše služimo demokraciji in razvoju slovenskega naroda in zato upamo, da nas bodo vsi dobromisleči Slovenci podpirali še naprej ter nam s poštvalnim delom za list bistveno pripomogli, da bo »Narodni Dnevnik« v vsakem oziru na višku svoje dolžnosti kot neodvisen in nestranski list.

Uredništvo »Narodnega Dnevnika«.

IZJAVA.

Na razna vprašanja iz kroga volilcev NSS in z ozirom na časopisna prerokanja izjavlja podpisani sledeče:

Čutim se še vedno narodnega socijalista, četudi me g. Tumpej et consortes izločujejo iz svoje skupine, ki je zatajila naredno - socijalistični program. Nisem sam, z menoj so oni idejni narodni socijalisti, ki so se žrtvovali za to stranko od njenega postanka.

Smatral sem za potrebno, da nastopimo pri oblastnih volitvah skupaj na listi, ki je nosilec je davidovičev prof. Ribarič, ki je idejno nam najbližji in ki je za svojo idejo pravega sporazuma in resnične ravnopravnosti med brati bil dovolj prepričan.

Maribor, 19. januarja 1927.

Dr. Fr. Rostohar, profesor.

Politične vesti.

— Mussolinijev list zopet odpira črnogorsko vprašanje. »Giornale d' Italia« je priobčil v torek, dne 18. t. m. proglas črnogorskega narodnega komiteja (?), ki zahteva, da izprazni Srbija Črno goro in Hercegovino in da jima da svobodo. Ti dve deželi naj osnujeta lastno državo, ki naj sklepa, ali se priključi Srbiji. »Giornale d' Italia« je osebno glasilo italijanskega vladnega predsednika, ki je na časopisu še danes podpisan kot izdajatelj. Objava tega manifesta s strani Mussolinija ima jasen namen zlasti sedaj, ko je znano, v kakih odnosih se nahaja naša država do Italije. Kar se tiče črnogorskega nacionalnega komiteja, ne predstavlja ta nikogar in nima nikogar za seboj, razen nekaj plačancev, ki jih vzdržuje Mussolinijeva vlada.

— Slovaška dobi samoupravo. Notranjemu ministru Čehoslovaške Černemu je naročeno, da izdela statut za samoupravo Slovaške. Sedaj samouprava bo v Bratislavi. Predsednik uprave bo iz vrst Slovaške ljudske stranke, dva podpredsednika pa iz vrst Slovaške agrarne stranke.

— Francoska vlada odobrila Briandov eks-poze. V sredo se je vršila seja franc. vlade, na kateri je podal Briand obsežno poročilo o zunanje-političnem položaju, zlasti pa o vseh pogajanjih z nemško republiko. Ministri so popolnoma soglasni z Briandovimi izjavami, kar je potrdil tudi oficijelni komuniké. Enako se je izrazil o soglasju vse vlade tudi Briand sam napram novinarjem. Nadalje se je ministrski svet posvetoval o ratificiranju pogodbe o dolgovih z Združenimi državami. Poincaré je poslal o tem predsedniku parlamentarnega finančnega odbora Malviu posebno pismo, v katerem povdarja, da niso Združene države v nobenem slučaju poskušale posesti ratifikacijo pogodbe. V tem smislu se je izrazil Poincaré tudi napram zastopniku ameriškega časopisa.

— Nemška razorožitev. Nemška delegata general von Pawels in državni svetnik Foerster sta predlagala medzvezniški vojaški komisiji konkretne predloge glede ureditve likvidacije nemške razorožitve, nakar so se o tem pogajanja nadaljevala. Nemški poskusi sabotaže akcije zaveznikov so ostali brez-uspešni. Francija in Anglija pričakuje, da bo Nemčija dejansko izvedla obljube, ki jih je dal Strasseman v Ženevi Briandu in Chamberlainu. Glede trdnjave pri Königsbergu so Nemci mnenja, da je ta le defenzivnega značaja in ni torej v nasprotju z odredbami versajlskega mira. Poincaré je izjavil, da takoj prične z debato o izpraznjenju Porenja, čim da Nemčija za vzhodno mejo proti Poljski enako jamstvo, kakor za mejo ob Reni.

— Kompromis med Združenimi državami in Mehiko. Spor med Združenimi državami in Mehiko radi petrolejskega zakona se bo najbrže poravnal s kompromisom. Razgovor, ki ga je imel mehiški minister za trgov. in de-lo Morones, po nalogu vlade z odvetniki petrolejskih družb, je splošno pomiril duhove. To se pravi, da se je dosegel sporazum na podlagi vladnega privoljenja, da petrolejske družbe nadaljujejo z delom, dokler ne odloči sodišče o vsem sporu. Po mnenju mehiških političnih krogov je s tem odstranjena nevarnost ameriško - mehiškega spopada.

— Anglija popušča na Kitajskem. Chamberlain je imel te dni daljšo konferenco z ministrom vojne in mornarice. Trdi se, da je Chamberlain obvestil vojaške oblasti, da opuste vsak napad na Kitajskem. Po vestih iz Sanghaja vlada med Angleži zelo velika potrdost, ker so sprejeli zanesljive informacije, da se bodo kantonske in mandžurske čete združile proti Angležem. Vesti iz Pekinga pa potrjujejo, da je Čanetolin izjavil, da se bo mandžurska vojska združila s kantonski, če si bo skušala Anglija s silo osvojiti Hankau.

EKSPOZE BRIANDA.

Paris, 20. jan. Na večerajšnji seji Zunanjega odbora je podal zunanji minister Briand najavljene ekspozice. Očrtal je razvoj nemško-francoskih odnosov. Pri pogajanjih z Nemčijo se ni razpravljalo o vprašanju Porenja. Francija pa v tej stvari ne more prevzeti iniciative. — V drugem delu svojega ekspoziceja je Briand govoril o Kitajski.

SPREMEMBE V NAŠI DIPLOMACIJI.

Beograd, 20. jan. Glede premostitve g. Balugdžića se je izvedelo, da je Balugdžić sam prošil za premostitev. V zunanjem ministrtvu trde, da tak ukaz še ni niti pripravljen, niti podpisan. Seveda pa iz tega vseeno še ne sledi, da ne bi se računalo s kakim ukazom. Enako se je izvedelo, da je tudi g. Rakić sam zaprosil za premostitev iz Sofije v Rim.

POSŁANIKI V TIRANI BODO IZMENJANI.

Berlin, 20. jan. Po vesteh iz Milana bo posledica transkega pakta baje ta, da bodo Francija, Jugoslavija in Grčija izmenjale svoje diplomatske zastopnike v Tirani. Govore, da je italijanski poslanik v Tirani zaprosil za premostitev.

Beograd, 20. jan. Naša vlada je bila sinoči obveščena o koraku Madžarske, da se ukine mednarodna vojaška kontrola nad njo. Države Male antante so glede te zadeve izmenjale med seboj misli in se takoj zedinile, da vložijo protest in da zahtevajo, naj kontrola še nadalje ostane.

Francosko zunanje ministrstvo.

Siroka, lepa palača na levem (bolj gosposkem) obrežju Seine, toda ne tako lepa, da bi ji privoščil Baedeker zvezdico in da bi jo počastile turistovske karavane z dnevnim obiskom: tako izgleda pariško zunanje ministrstvo na Quai d'Orsay-u, ki ga na kratko imenuje ves svet samo »Quai d'Orsay« ali še krajše samo »Quai«. Dolga, železna ograja, dvorišče in pri vходу stoječi stražniki skrbijo za respekt vzbujajočo distanco. Visoko streho nadkriljujejo še višja drevesa, kar je simbol še bolj umetne hierarhije in državnega reda. V primeri s Quai-jem je Downing Street (angleško zunanje ministrstvo) samo neznatna zakotna meščanska hišica v stranski ulici, dočim so na nemškem zunanjem ministrstvu lepe samo svetilke pri vходу iz časov kraljice Lujze.

Mnogo bolj prostrani in nelepi ko entre cour et jardin (med dvoriščem in vrtom) stoječe slavnostno glavno poslopje se pozneje zidani stranski trakovi, v katerih so nastanjeni brezštevni uradni oddelki. Brez konca vodijo žalostni, slabo razsvetljeni hodniki od vrat do vrat. Na vseh vratih so napisani z imenom vsakokratnega zaprtega uradnika. Važnejše gospode od poslancev gori spoznamo po cenih prednožnikov pred vratmi. Poslanski svetniki in manjše instance se obiskujejo z umazanimi čevlji, ker pravica mora biti.

Glavna celica vsega je ovalni prostor, od stropa pa do oboja z deskami v višini moza ves okrašen s krasnimi gobelini po slikah Rubensa. Tu sedi Briand, hišni gospodar, za pisalno mizo Vergeuses-a, rafiniranega in z vsemi parfimiranimi mazili namazanega zunanjega ministra Ludvika XV. Prostor je razven par stolov čisto brez pohištva; tudi pisalna miza je prazna, dokler je Briand v uradu. Rojen govornik, z naravnost patološkim spominom, ne potrebuje Briand nobenih dosisejev, ne čita nobenih knjig, redko napiše kaj drugega kot svoje ime na dokumente, ki mu jih predlože. Malo zbiralec rokopisov se more pohvaliti, da imajo lastnoročno Briandovo pismo. Naroča svoje podpostavljene uradnike h referatu ali pa kramlja s svojimi obiskovalci, posluša pazljivo in med tem ko z napozaptimi očmi kadi svojo večno cigareto, si nikdar ničesar ne zabeleži, premišljuje, ko je sam, ure dolgo o vsem kar je slišal in naredi na vse nepoučene ljudi vtis popolnoma nezaposlenega, neverjetno lenega človeka. Marsikak obiskovalec je s strahom mislil, da je uspaval s svojim govorom gospoda ministra, toda še z večjim strahom pozneje spoznal, da ne tako. Briand se takoj zbudi, če je to potrebno, in je slišal vse in vse ohranil najtočneje v spominu. Tudi nikdar ne diktira niti ene vrstice; svojim sodelavcem daje samo kratka, nedoločna navodila, ki jih dopolnjuje z izrazito kretnjo. Gorje tistemu, ki ne zna teh migljev prav razumeti. Briand hoče, da se ga razume, ne pa, da se ga moti; njegovi uspešni sodelavci so tisti, ki prehitijo njegovo besedo, da, celo njegovo namero. Napeto in ne nevarno delo.

Zvezo med ministrom in diplomatičnim osebjem predstavljajo šefi kabineta. V

drugih časih so živeli te prehodne prikazni poleg dolgoživih uradnikov vse skromno življenje. Bila je to predvojna doba, ko si je pustil zunanji minister dostikrat svetovati in se voditi od strokovnjakov. Sedaj je postalo drugače. Kabinetni šefi so sedaj nad vse uplivni, če ne vsemočni. Dve bolj različni osebnosti si spleh ni mogoče predstavljati. Svetovalec za zunanjo politiko se imenuje Léger; zaupnik za notranje in parlamentarne posle je star osebni prijatelj Brianda, Peycelon po imenu.

Alexis Léger je diplomat od stroke in še ne 35 let star; še vedno je bolj znan v modernih literarnih krogih ko pa v političnih, in sicer pod imenom »Saint-Léger Léger«, ki ga je pred kratkim zamenjal za britanski doneči psevdoin »Saint John's Persek«. Pod prvim imenom je objavil pred 15. letom zbirko pesmi »Eloges«, ki so jih literarni gourmandi stavili ob stran ali celo višje cenili od najbolj globokih in najbolj temnih himn Paula Valéryja. Knjižico je dal Léger par let kasneje uničiti, tako da je postala največja redkost. Po vojni je izšla pri »Nouvelle Revue Française« v omejeni numerirani izdaji nova zbirka pesmi »Anabase«. Neznani avtor St. John's Perse ni bil nihče drug ko poslanski svetnik Léger, šef odelka za Azijo v zunanjem ministrstvu in Briandov prvi kabinetni šef. Léger je doma iz francoske zapadne Indije in je prepotoval ves svet. Slov kot najboljši francoski poznavalec Tibeta in Južnih otokov. Sloka, elegantna postava z dražestjo svetovnega človeka, govori ko Krecl »« tako nežno in tiho, da ga groba ušesa niti ne slišijo: »Monsieur, A'istide Briand, ministre des Affaires Étrangères. Sigurno postane še poslanik, še predno bo 40 let star.

V isti delavni sobi sedi pri drugi pisalni mizi za Brianda še bolj nenadomestljiv Gilbert Peyalon, ki je prvotno živel kot mali uradnik v provincijalnem mestu Saint-Etienne, kjer je Briand pred 30 leti prvič kandidiral v parlament. Tako je od mladih let zraščel z Briandovo politično usodo; zanj gnele politično testlo, uravnava mu pot, pozna najbolj globoko misli samotnega in neporočenega državnika, vlada in pade z njim ter se izvrstno razume z Léger-em, aristokratom, od čegar temnih, na Hölderlina spominjajočih pesmi ni prečital niti vrste.

Druga važna vez med ministrom in njegovo birokracijo je v Franciji zlasti važen tiskovni urad, ki ga bo še nekaj tednov vodil Jean Girandoux. Popolnoma odveč je avtorja romana »Bella« v Nemčiji še posebej uvesti. Ko sem bil pred meseci v Berlinu, mi je višji uradnik iz Wilhelmstrasse (kjer je sedež nemškega zunanjega ministrstva, op. ur.) recital iz spomina in v originalnem tekstu 20 vrst iz tega političnega romana, ki opisuje rivaliteto dveh republikanskih patrijskih rodbin. V tej moderni obliki »Romea in Julije« so hoteli spoznati spor med Poincaréjem in Berthelotom. Sedaj pa živita Poincaré in Berthelot v oznaku narodne sprave in kcalicijskega kabineta mirno eden poleg drugega, dočim se pripravljata

Girandoux, da zrahlja svoje vezi s Quai d'Orsay-em. Dobil bo mesto v kakršnikoli mednarodni turški komisiji, katere člani se sem pa tam sestanejo v Parizu in dobe zato znatno odškodnino v angleški valuti: to pomeni za Girandouxa otium cum dignitate in prosti čas za njegovo literarno delo.

Philippe Berthelot je generalni feldmarsal diplomatične armade Francije. Oficijno ima značaj veleposlanika, ne da bi bil le enkrat veleposlanik v tujini; dejansko pa ima vse niti francoske zunanje politike v svojih rokah. Njegov naslov je »generalni tajnik zunanjega ministrstva«, kar bi primeroma odgovarjalo poziciji gospoda v. Schuberta v berlinskem zunanjem ministrstvu; njegova polnomočja pa segajo mnogo dalj. Berthelot pravzaprav ni nikdar »avansiral«, vsilil se je in vlada še vedno vsled svojega prestiža, pridobljenega z delom in uspehom, s svojo nepremagljivo voljo po oblasti in s tem, da je s svojimi vsestranskim duhom vse prekašal. Velja kot cinik in človek, ki prezira ljudi in je zaradi tega eden najbolj obsodjenih oblastnikov Francije, čeprav ali pa morda ravno zato, ker je blizu iz rodbinskih tradicij in osebnega prepričanja levičarskim strankam.

On je eden od tistih sinov pred 20 leti umrlega velikega učenjaka Marcellina Berthelota, ki je s Pasteurjem tekmoval za prvo mesto med francoskimi učenjaki in ki je na koncu svojega slavnega življenja postal levičarski politik in minister.

Trije bratje Filipa so bili vodilni možje v znanstvu in gospodarstvu; on pa je od vseh najbolj nadarjen in najbolj mogočen. Vse člane rodbine bi lahko definirali kot možje, ki so v svojem bistvu umetniki, ki so se pa brez izjeme pečali z vsem, samo z umetnostjo ne. Zaradi tega bi jih hoteli njih nasprotniki razkričati kot nevarne diletante. Pred tremi leti se je skoraj moglo misliti, da je Philippe Berthelot padel. Zmagovalec je bil Poincaré, ki ga je vsled »protipravnega uradovanja« postavil pred disciplinarno sodišče, ki je bilo sestavljeno iz glavnih sovražnikov obtoženca in ki ga je tudi obsodilo. Berthelot je bil potem postavljen za dobo 10 let »na razpoložanje«. Po zadnjih volitvah pa ga je Herriot zopet poklical v urad in Berthelot je prišel smehljaše na svoje mesto, ko da se ne bi nič zgodilo.

Ker je Berthelot pravzaprav pesnik, ki pa se nikdar ni hotel poslužiti tiskarskega črnila, je sčasoma zbral okoli sebe celo četo pesnikov: Léger, Girandoux, Moraud, Paul Claudel, ki je bil pred kratkim imenovan za veleposlanika v Washingtonu in več drugih.

Če je že neobhodno potrebno, da se v zunanji politiki pesnikuje, tedaj je pač boljše, da to store pravi pesniki, če se kdo najde v diplomatični karieri ali da ga ta privabi. Znalci jezikov niso vedno uporabljivi kot diplomati. Kdor pa čisto piše in govori, ta bo tudi na drugih poljih prost nagnenja za kič in umazanost.

(Marcel Rav v »Querschnittu«.)

Shod vojnih invalidov v Ljubljani.

Anketni odbor je za nedeljo dne 16. t. m. sklical shod v gostilni pri Mraku in tam poročal o svojem delu, glede revizije pri kraj. odboru v Ljubljani.

Shod je otvoril tov. Christof. Udeležencev je bilo nad 100. Nato se izvoli tov. Kolarja za predsednika in Češnovarja za zapisničarja shoda. Poročilo za anketni odbor sta podala tovariš Christof in Hrovat. Poročano je bilo naslednje: Res je, da so se vršile manipulacije z društvenim denarjem pri krajevnem odboru in da je reviziji delal velike težave O. O. Kljub temu je anketni odbor ugotovil primanjkljaja 26.475 Din plus neznanih zneskov 4. veselic in cvetličnega dneva ter ca 3000 Din primanjkljaja od prejšnjega odbora in že tu vpoštetih 9000 Din, ki bi morali biti naloženi v mestni hranilnici, tam pa od meseca januarja 1926 ni bil naložen noben denar. Oblastni obor pa je ugotovil le 18.000 dinarjev. Dalje poroča, da ima zadevo sodišče v rokah. Anketni odbor je smatral, da za ovire, ki jih je delal O. O. je krivec njega predsednik Stefe Matko. S tem je pogazil sklepe in voljo članstva izrednega občnega zbora krajevnih članov z dne 28. novembra 1926.

Po tem poročilu poroča tov. Meznarič, ki je priznal težavno delo anketnega odbora, opozoril pa je, da bi lahko storil več, saj je imel mandat, da skliče v teku enega meseca popolni izredni občni zbor, kar pa ni storil. Zato so si člani morali pomagati sami. Za ovire od O. O. misli, da ni krivec le Stefe, kajti vsi odborniki nosijo za krivice solidarnost odgovornost. Člani, zasledujoč delo O. in Anketnega ter kontumacijskega odbora v Ljubljani, so zasledili stvari, zaradi katerih so prosili gospoda velikega župana za intervencijo in revizijo O. in Kraj. odbora. Gospod Veliki župan je revizijo že odredil.

Zatem so se prečitale in enoglasno sprejele in podpisale 4 resolucije; ena na gospoda velikega župana v Ljubljani, da suspendira odbornike pri O. in Kraj. odboru, ki niso člani ali priznani invalidi, da odpusti iz držav-

ne službe glavnega poveritelja Breznikar Karla, da suspendira od O. O. postavljenega komisarja pri mariborskem kraj. odboru, ki glasom pravil sploh ne more obstojati in da zaščiti vse društvenike s tem, da postavi pri oblastnem odboru svojega g. komisarja, ki naj stvar razčisti in izvrši svobodne volitve, druga resolucija na državno pravdnitvo, s katero se zahteva najstrožje kazni za poveritelja in event. sokrivce, tretja na Oblastni odbor, s katero se odbor poziva, naj odstopi in odda posle gospodu velikemu županu na roke, kajti odborniki, ki niso člani ali invalidi ne smejo voditi organizacije, četrti od katere naj se pošlje po en izvod Središ. odboru v Beograd, sedanjemu Oblastnemu in bodočemu krajevnemu odboru v Ljubljani — s katero se brezpogojno anulira izključitev Meznariča in tovarišev, ker niso ničesar zakrivali in bili izključeni brez sklepa krajevnega članstva odnosno občnega zbora, ki ima edini pravico svoje člane izključevati in tako izključitev šele predlagati O. in S. odboru ter kongresu U. V. I. v potrditev. Izključitev so izvršile le gotove osebe iz gotovih razlogov. Zborovalci in resolucija poziva izključene naj vplačajo pri danes izvoljenem desetčlanskem odboru članarino, s čemur se smatrajo za redne člane.

Od dneva sprejetih resolucij se dosedanja anketni odbor razreši svojega dela in namesto njega se je izvolil desetčlanski odbor, ki ima nalogo v smislu sklepa resolucij stvar dokončati in sklicati izr. občni zbor, katerega anketni odbor ni sklical, da se začne zopet z rednim delovanjem krajevnega odbora v Ljubljani. Sklep resolucij in shoda je, da jih je javno objaviti.

Za odbor:

Fran Koler, predsednik.

Češnovar Stanko, zapisnikar.

Ch. Lucietto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

23. poglavje.

Preiskava v Nemčiji radi vojnih plinov.

23. aprila 1915 so nam pri raportu prečitali sledečo objavo:

Inspeksijski odsek za kemične študije in poskuse. Osrednji vojni laboratorij.

Pariz, 23. aprila 1915.

Šef osrednjega laboratorija g. šefu protišpijonaže, na bojnem polju. »Iz poročila, ki ga nam je poslal g. general..... poveljnik armade, sledi, da so se včeraj, 22. aprila 1915, proti 5. uri popoldne, začeli dvigati temni oblaki zeleno-rjave barve iz nemških pozicij, ležečih med vasicama Bixchoote in Langemark v Belgiji in da jih je veter prignjal na zavezniške postojanke.

Ta oblak je zakril celo francosko divizijo. Kljub kašljanju in silni nadihu se naši vojaki niso umaknili. Seveda bo marsikdo med njimi poplačal svoje junštvo z življenjem.

Ker je uporaba plinov v vojni izrečno prepovedana po pogodbi, sklenjeni dne 29. julija 1899. v La Haye, in da se dožene pred vsem svetom to novo in očitno kršenje mednarodnih pogoib, ki jih je Nemčija podpisala, Vas prosimo, da nam čimprej javite vse

34

potankosti te zadeve, da nam bo mogoče izpopolniti našo znanstveno preiskavo.

Podpis: X. ...

Ta »zadeva«, da se poslužim istega izraza kot veliki učenjak, ravnatelj inspeksijskega odseka, nas ni presenetila. Že precej dolgo časa so »raid men« naše službe, to se pravi agenti, ki so drzno in naglo prehajali preko žičnih ovir na nemško zemljo, javljali, da pripravljajo nekatere nemške tovarne nekaj čisto posebnega.

Lahko si mislite, da naš urad ni smel zanemarjati ničesar, kar se je vršilo v sovražni deželi, in zato smo zahtevali točnejših podatkov. Prvič morda, od začetka vojne sem, smo zadeli ob zid in sicer ob zid, za katerim se nekaj godi.

Vendar smo imeli dve izhodni točki:

1. Dotične tovarne so pripadale vse kemični industriji.

2. Večino dogotovljenih fabrikatov so pošiljali v Kruppove tovarne v Essen.

Med delavci teh tovarn so se pa nahajali ljudje, ki sicer niso oficijelno pripadali naši organizaciji, ki so nam pa izjavili že pred vojno, da nam bodo pošiljali podatke, če jih za to dobro plačamo.

Razen tega sem bil v zvezi že od leta 1911. sem, ko sem potoval po inozemstvu, z nekim nemškim inženjerjem tovarne Guisheim-Elektron v Frankfurtu na Menu, g. M. S., ki je v začetku vojne vstopil kot mobiliziran kemik v Badische Anilin und Soda Fabrik v Mannheimu.

Ta tovarna tvori mesto zase. Ima 33 ravnateljev, 412 inženjerjev in okoli 10.000 delavcev.

Moj »prijatelj« M. S., ki je že delal za račun omenjene anilinske družbe v njeni tovarni v Butirkih poleg Moskve, je imel v Mannheimu eno prvih mest v tovarni, tako, da mu ni bilo težko zvedeti za vse načrte njegovih rojakov.

Iz važnih vzrokov, ki jih nikakor ne morem povedati, mi je bil M. S. v vsem na uslugo.

Ko je moj šef dobil zgoraj omenjeno pismo, se je spomnil na moje prijateljstvo s tem inženjerjem, in dobil sem povelje odpotovati v Nemčijo.

Lahko si mislite, da je tako potovanje v času vojne izredno nevarno in da ga je treba kar najskrbnejše pripraviti.

Kar se tiče protišpijonaže, obstoja sledeči absolutni princip:

Protišpijon, ki stopi na sovražno zemljo, ima že v trenutku, ko prekorrači mejo, opraviti z vso sovražno policijo. Lahko si mislite, da to ni malenkost. Kdor je že pred vojno potoval v Nemčijo, ve, koliko sitnosti je človek imel z nemškimi oblatmi, predno je došel v deželo. Lahko si pa predstavlja, kako izredno težavno in nevarno je bilo potovati v Nemčijo za časa vojne.

Vendar sem se nekaj dni pozneje, opremljen z navodili svojih predstojnikov, odpeljal z ladjo v Rotterdam, odkoder sem po potu, ki ga ne morem povedati in ki ga Nemci nikoli niso razkrili, prišel v Nemčijo.

Tekom tega potovanja se je vse srečno izteklo in dobil sem od inženjerja M. S. v Mannheimu potrebne podatke, ki so jih želeli imeti moji predstojniki.

Dnevne vesti.

DRUGO DARILCE.

Pri redukciji poljedelskega ministrstva je prejela Slovenija svoje drugo darilce in črtani so bili postavki za sirarsko šolo v Škofji Loki in kmetijsko šolo v Zalcu. Da je »darilce« za Slovenijo tem prijetnejše je bil na isti seji sprejet proračun ministrstva za izenačenje zakonov, ki ima to kapitalno lastnost, da sploh ne more delati za izenačenje zakonov, ker obstoji le iz ministra, šoferja in avtomobila. Če bi se torej zgodila slučajno nesreča in bi se avtomobil z ministrom kje prevrnil, potem bi bilo istočasno tudi vse naše kapitalno ministrstvo za izenačenje zakonov v jarku. Pač ena naših specialitet!

Ampak za to ministrstvo, ki sploh ni nobeno ministrstvo, je našel finančni odbor denar, ni ga pa našel za dve važni kmetijski šoli.

Pri tem pa bodi še eno poudarjeno! Več ko depasirano je, če skušata to žalostno stvar strankarsko izkoristiti »Slovenec« in »Jutro«. Na seji finančnega odbora so bili vendar navzoči in so tudi govorili zastopniki tako SDS ko SLS. Ali mar ti niso nastopili v korist obeh šol? Ali pa mar niso znali z uspehom nastopiti!

Zopet nov dokaz, da ne pozna naše strankarsko časopisje slovenske solidarnosti, temveč samo partizanstvo. Vsa Slovenija bi morala biti enodušna v odporu proti sklenjenemu črtanju kreditov za šoli v Škofji Loki in v Zalcu, dejansko pa doživljamo to sramoto, da je tudi ta protislovenska redukcija samo povod za medsebojne strankarske napade.

In potem se čudimo, če smo v Beogradu brez moči!

—O—

— Shod SKS v Ljubljani. V petek zvečer ob pol 8. uri priredi »Slovenska kmetijska stranka« v Ljubljani svoj volilni shod v Mestnem domu. Na tem shodu bo poročal g. Ivan Pucelj, narodni poslanec in minister n. r. o gospodarskem in političnem položaju, a kandidati te stranke za mesto Ljubljana o volitvah v oblastno skupščino. Na shod so vabljeni ljubljanski volilci.

— Konferenca zastopnikov jugoslovenskih mest se vrši dne 30. t. m. v Zagrebu. Na konferenci se bodo definitivno redigirala pravila Saveza jugoslovenskih mest. Določil se bo tudi datum ustanovnega kongresa.

— Novi zlatniki po 20 Din v prometu. Danes je bilo izdanih v promet 1 milijon komadov zlatnikov po 20 Din in skupni vrednosti 20 milijonov zlatih dinarjev, kar znaša po današnjem kurzu 219 milijonov dinarjev. Vsakdo si lahko nabavi zlatnike v poljubni množini. Dobe se pa le v zameno za stare napoleondore z doplačilom 2 Din za režijske stroške.

— Naknadno zbranje obveznic vojne škode. Po naredbi finančnega ministra se vrši dne 21. t. m. naknadno zbranje ene serije rente vojne škode. Ponovno zbranje se vrši vsled tega, ker je bila pri zadnjem zbranju izžrebana neka serija, ki se nahaja v državni blagajni ter predpisuje zakon o vojni škodi za tak slučaj naknadno zbranje.

— Avtomatična telefonska centrala v Novem Sadu. V Novi Sad so prispeli aparati za avtomatično telefonsko centralo. Avtomatični telefonski promet bo odprt s 1. februarjem t. l.

— Za »Dr. Rybařev fond«. V počaščenje spomina prerano umrlega dr. Rybařa so darovali Jugoslovenski Matici svoje prispevke še sledeči: g. veliki župan v p. dr. Fran Vodopivec in soproga 200 Din, rodbina Skuhala-Verbaj 200 Din, g. dr. Konrad Janežič v Kamniku 100 Din. Iskrena hvala!

— Razpisana zdravniška služba. Krajevna bratovska skladnica šentjanskega premogokopa And. Jakl v Krmelju razpisuje natečaj za popolnitev mesta skladišnega zdravnika, ki naj bo po možnosti tudi zobni zdravnik in ima svoj instrumentarij. Prosilci naj vložijo kolkovane prošnje pri predstojništvu bratovske skladnice šentjanskega premogokopa And. Jakl v Krmelju Dolenjsko do dne 1. februarja t. l. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 8 z dne 17. januarja 1927.

— Iz železniške službe. Inspektor direkcije državnih železnic v Ljubljani Fran Gregorič je imenovan za šefa postaje v Subotici, inspektor J. Korošnjak pa za namestnika načelnika komercialnega odelka pri železniški direkciji v Subotici. — Premišljen je postajenačelnik Gabrijel Pirkmajer iz Lesc v isti lastnosti v Veliki Bečkerek.

— Izpad rektorja monakovske univerze zoper nemško-nacionalne dijakke. Rektor monakovske univerze profesor Vossler je imel te dni na univerzi slaven govor, v katerem je ostro napadel intoleranco nemško-nacionalnega dijaštva. Povod napadom je bilo dejstvo, da »couleur-studente« ob priliki proslave stoletnice univerze niso dopustili, da bi bila nastopila židovska dijaška društva v takozvani »Cich-i«. Tema slavnostnega govora prof. Vosslerja je bil: »Politika in duševno življenje«. Prof. Vossler je dejal med drugim, da danes dijaki niso tako zelo v nevarnosti, da bi se upijali z alkoholom, pač pa s frazami. Politično ponašanje mladine je tako zelo prepojeno z radikalizmom, netolerantnostjo in trmo, da je želeli dijaštvu nekoliko več znanstvenega razmišljanja in samokritike.

— Karambola dveh tovornih vlakov v Hannoveru. Iz Hannovera poročajo: Na kolodvoru Doggenhagen je zavozil tovorni vlak v drugega. Več vagonov je bilo razbitih. En sprevoznik je bil ubit, več drugih železniških uslužbencev lahko poškodovanih.

— Če ne znaš ravnati z orožjem, ga ne jemlji v roko. Seljak Kosta Kulgan si je ogledoval puško. Pri tem je ravnal tako neprevidno, da se je puška izprožila ter ga ranila smrtonosno v glavo.

— Zopet nasilen orožnik. V Kumanovu je prišlo te dni v kavarno Milana Popovića do izgrede, ki ga je povzročil orožnik Mi-

lojko Mikić in ki bi bil stal kavarnarja kmalu življenje. Orožnik Milojko Mikić je prišel v kavarno in takoj je nastalo med njim in kavarnarjem radi nekih starih obračunov srdito prepiranje. Tekom prepira je prišlo orožnik kavarnarju dve krepki klofuti. Kavarnar ne bodi len, je pograbil debelo palico ter užgal z njo orožnika po glavi. Krvaveč je stekel orožnik iz kavarne. Kmalu nato se je vrnil z revolverjem v roki ter pomeril na kavarnarja. Kavarnar je pobegnil v kuhinjo ter zaklenil za seboj vrata. Ker ni mogel za njim, je oddal razjarjeni orožnik v vrata več strelcev. Končno se je pojavila v kavarni patrulja, ki je odvedla pobesnelega orožnika v luknjo.

— Štirje mladi pohotneži. Te dni so prišli pred hišo posestnika Sabljica v selu Podgradje pri Vinkovcih 4 fantiči, od katerih ni bil nobeden star nad 18 let ter jeli pregovarjati 14 letno posestnikovo hčer, da naj gre z njimi na sprehod. Po daljšem oklevanju je deklica nato pristala. Med potjo so potisnili mladici deklico v neki skedenj, kjer so jo vsi štirje po vrsti posilili. Ko se je deklica zavedla, je hitela domov, kjer je povedala, kaj se je z njo zgodilo. Njen starši so prijavi stvar žandarmeriji, ki je vse štiri mlade pohotneže aretirala in vtaknila pod ključ. Fantiči so dejanje takoj priznali. Izjavili so, da so izvršili čin po dogovoru, ker se jim je deklica že dolgo časa dopadla. Pri pomnili so, da niso vedeli, da je taka stvar tako strogo kaznjiva. Zdravniški izvid je ugotovil, da je bila deklica »virgo intacta«.

— Detomorika. Zagrebška policija je bila te dni telefonično obveščena od mestne porodnišnice, da je bilo sprejeto v zavod 28 letno dekle Ana Kolman iz Tukulja, ki je istega dne porodila, vendar pa prišla v porodnišnico brez otroka. Policijska poizvedovanja so ugotovila, da je Ana Kolman porodila v nečem javnem stranišču ter otroka zadušila s tem, da mu je natičala v usta papirja, nakar je vrgla truplo v kot. Detomoriko so pridržali za enkrat v porodnišnici, ko okreva jo izroče policiji.

— Vremenske katastrofe v Italiji. Iz vseh krajev Italije prihajajo poročila o vremenskih katastrofah. Na južnem Tirolskem so divjali te dni silni snežni meteži, ki so povzročili veliko škodo na električnih napeljavah. V Bozenu je ubil električni tok na tleh ležeče žice električne napeljave visoke napetosti sredi Dominikanskega trga nekega konja. V Trientu sta bila na sličan način ubita dva konja, ki sta vlekla snežni plug. Po deželi so poškodovane številne telefonske in brzojavne zveze in trajalo bo več dni, predno bo redni promet zopet vzpostavljen. Višje ležečih krajev imajo po 1 do 1 in pol metra snega. Pri Bellunu je ubila strela neko deklico. V baziliki San Giustina v Padovi je odbila strela s stropa dragocene freske ter poškodovala slavnostne stare orgle. V Pisi je padlo toliko toče, da je pokrila ulice s 7 cm debelo plastjo. Reka Tiber je narasla od 4,8 na 11 metrov. V Neaplju je poplavlila voda več hiš. Pri Feltrine in Bellunu so čutili predvečrajšnjim zvečer dva lažja potresna sunka.

— Železniška nesreča. Iz Budimpešte poročajo: v bližini jugoslovanske meje, pri Szegedinu, je eksplodiral kotel lokomotive nekega osebnega vlaka. Lokomotiva je bila razbita, prvi vozovi vlaka pa močno poškodovani. Strojevodja in kurjača so dobili tako težke poškodbe, da jim utegnejo podležti. Kot je eksplodiral vjed premočne kurjave.

— Huda zima v Rusiji. V Moskvo prihajajo iz vseh krajev Rusije poročila o velikih snežnih zametih, ki ovirajo železniški promet. Samo na eni progi je običajno v snegu 41 vlakov. Sneg je visok na dotičnem kraju preko 2 m, temperatura znaša do 30 stopinj pod ničlo, kar rešila dela zelo ovira. Sovjetska vlada je poslala ponesrečenim vlakom na pomoč rešilne ekspedicije z živili, ker se je bati, da pomro zasneženi potniki gladi.

— Kolera v vzhodni Galiciji. V vzhodni Galiciji v okrožju Pecylizynek je izbruhnila epidemija kolere podobne bolezni. Vsak dan umre po 20 do 50 oseb. Vse preventivne mere, ki so jih odredile oblasti so doslej brezuspešne.

— Gledališče v Filipopelu pogorelo. Iz Sofije poročajo: Te dni je izbruhnil v Filipopelu požar, ki je upepelil mestno gledališče. Med rešilnimi deli se je zrušil strop ter pokopal več gasilcev. Ni izključeno, da je ostalo pod ruševinami več mrtvih in ranjenih. Škoda se ceni na dva milijona levov.

— Pred očmi svojega sina izvršil samomor. Te dni se je pripetil v Parizu dramatičen samomor. Oče treh otrok je povedal zvečer ob sedmih svoji ženi in otrokom, da bo izvršil samomor. Takoj nato je odhitel proti kolodvoru. Njegov 13letni sin mu je sledil. Pred očmi svojega otroka se je vlegel na tračnice. Prestrašeni deček ga je skušal prepovoriti. Ker je uvidel, da je njegov trud zaman, je šel po pomoč. Baš v trenutku, ko se je vračal s par železniškimi uslužbenci, je pridrvel vlak, ki je raztrgal samomorilca na kose.

— Mednarodno trgovanje z doktorskimi diplomami. Pred ženevsko poroto se je zagovarjal te dni eden glavnih agentov ameriškega sleparskega instituta »Orientalis« univ. »erza«. Demole, ki je prodajal za drag denar doktorske in profesorske naslove. Tako zvana »Orientalis« univerza se nahaja v neki majhni hiši v Washingtonu. Rektor je neki radi goljufije že opetovano kaznovani individui. »Orientalis« univerza je ustanovila v poedinih evropskih državah »centralizacijo«. Oddelek v Zenevi, ki ga je vodil Demole, ni prodajal samo doktorskih diplom, temveč tudi častne diplome raznih ameriških družb ter papeške, francoske in španske častne naslove. Demole je bil obtožen,

da je izvajal lahkovernim ljudem denar pod pretezo, da je na »Orientalis« univerzi pridobil doktorski naslov v Švici veljaven. Ker dejanski stan zločina goljufije v smislu tamkaj veljavne kazenskega zakonika s tem, kar se mu je dalo dokazati ni bil podan, je bil lopov oproščen.

— Penarejeni pengo-novci. Komaj sta minula dva tedna, odkar so bili na Madjarskem izdani v promet pengo-novci, že dobivajo madjarske oblasti številne prijave, da se pojavljajo tuhtant falzifikati. Zdi se, da gre za dobro organizirano tolpo ponarejevalcev.

— Izgredi brezposelnih v Gradcu. Predvečrajšnjim je sklical centralni odbor brezposelnih v Gradcu protesten shod, ki se ga je udeležilo okoli 500 večinoma mladih ljudi. Po shodu so hoteli prirediti udeleženci kljub zadevni policijski prepovedi po mestu demonstrativen obhod. Policija je to preprečila. Pri tem je prišlo med demonstranti in policijo do spopadov. Končno je policija na konjih demonstrante razgnala. 8 oseb je bilo aretiranih.

— Za čast svoje matere je izvršil te dni v Berlinu neki natak krvav čin: ustrelil je nekega delavca. Natak je proslavljal svoj imendan. Proslave se je udeležila med drugim tudi njegova mati, ki je odšla prva in sama domov. Na cesti jo je srečal mlad mož ter jo jel nadlegovati. Zena je zbežala nazaj v hišo. Ko je hotela zapreti vrata, je vtaknil možakar med vrata nogo, nakar je tekel za njo po stopnicah. Zena je zbežala v stanovanje svojega sina, ki je hotel vreči nasilneža s pomočjo svojih prijateljev iz hiše. Prišlo je do pretepa, pri čemur se je sin tako razburil, da je hotel nazaj v stanovanje po revolver. Vrnivši se, je oddal na vsiljivca strel. Zadel ga je tako nesrečno, da je obelzel na mestu mrtve. Natak je bil aretiran.

— Mokra dogodovščina. Kot poroča Reuterjev biro iz Kapslata, je prišlo tam te dni do angleško-nemškega »incidenta«. V lukki je pristal nemški parnik »Emden«. Vsled tega se je zbrala na obali tako velika množica radovednežev, da so bili spredaj stoječi v nevarnosti, da popadajo vsled pritiska od zadaj v morje. Da to preprečijo, so uporabili nemški mornarji brizgalno. Mrzli curki vode so res učinkovali. Toda množica je bila silno ogorčena, dokler se ni pojasnilo, da so spustili Nemci na angleške državljane mrzlo pršno kopal na prošnjo policije, ki je bila sama preslaba, da bi bila vzpostavila red. Po tem pojasnilu se je ljudska nejevolja polegla, oni, ki jim je rešila brizgalna nemškega parnika življenje, so Nemcem naravno celo prav hvaležni.

Ljubljana.

— Zaradi navijanja cen obsojeni gostilničarji. Uradni list št. 8 z dne 17. t. m. priobčuje tri obsebe gostilničarjev, ki so prodajali vino s prevelikim dobičkom, tako da so se pregrešili zoper št. 8. zakona o pobi-janju dragjine. Obsojeni so bili Ivan Aršek, gostilničar na Vidmu, ki je prodajal vino, kupljeno po 5 Din 37 in pol par po 11 Din liter, Katarina Tomazič, gostilničarka na Vidmu, ki je točila vino kupljeno po 4.50 Din in po 5 Din po 12 Din liter ter Cecilija Ivančič, gostilničarka v Stari vasi, ki je točila vino, kupljeno po 5.50 Din po 12 dinarjev liter. Obsojeni so bili vsak na 24 ur zapora in na 50 Din denarne globe. Mislino, da bi bilo dobro, če bi se preiskale še marsikje marsikakemu gostilničarju obisti, to pa ne le glede navijanja cen, temveč tudi glede kvalitete vina, ki ga toči. Kakšna brozga in po kakšni ceni se nam servira na pr. tuhtant v Ljubljani, je naravno škandalozno!

— 4. ciklus predavanja umetnostno zgodovinskega društva. Osmo predavanje se vrši v četrtek, 20. januarja ob 18. uri v univerzitetni zbornici. Predava dr. F. Stele o Zgodovini pohištva (prvi del: Srednji in renesansa). — Dijaki popust.

— Tevarisi akademiki! Danes ob 15. zborovanje v zbornici na univerzi: protest proti ukinitvi honoriranega staža zdravnikov - pravnikov. Ker je zborovanje kot protest proti sistematični kulturni demontaži pri nas (dotacija univerze, gledališča, bolnice itd) velikega pomena, vas pozivljamo, da se zborovanja zagotovo udeležite! — Društvo medicincev.

— Akademsko društvo Treznost. Vabimo vse brate in tovariše na redni sestanek v petek, 21. jan. točno ob en četrt na 15. na univerzo (balkonska dvorana). Predava g. dr. Mikić o svojem propagandnem potovanju po Jugoslaviji. — Tajništvo »Treznosti«.

— Nezgode. Stroj za rezanje slame je butnil učenca Tončka Dobroto iz Most ob tla. Tonček se je onesvestil, nakar so ga prepeljali v bolnico. — Na zasneženem hodniku na Sv. Petra cesti se je spodrsnil natakarski vajenec Albin Berce in si zvinil levo nogo. Prepeljali so ga v bolnico.

— Policijska kronika v Ljubljani ni tako in tako nikoli bogve kaj pestra, zadnje čase pa postaja prav prazna. Razen običajnih kaljenj nočnega miru, prestopkov pasjega kontumaca in cestnih prestopkov, ne beleži policija že dva dni nikakega večjega zločina ali prestopka. — Od doma je izginilo mlado deklet E. N. iz Siške. Odšla je baje takoj po Novem letu z nekim vojakom v Kamnik in se ni več vrnila. Svoji so v skrbeh, da je izvršila samomora.

Maribor.

Danilova proslava v mariborskem gledališču.

V soboto dne 15. januarja je tudi mariborsko gledališče proslavilo petdesetletnico umetniškega delovanja simpatičnega nestorja slovenskih igralcev, g. Anton Danilo - Čararja. Pred skoraj nabito polno hišo so častili slavljencu pred predstavo člani gledališkega osebja in uprave ter mu tudi poklonili darila, nakar se je naš Danilo z lepimi toplimi besedami zahvalil.

Sledila je predstava Engelove veseloigre »Večni mladenič«, v kateri je igral slavljence

naslovno vlogo. Engelova duhovita veseloigra obravnava v treh fino oblikovanih dejajih problem večne mladosti, ne tiste katero lahko pričara Steinach ali Veronov, ampak tiste, ki izvira iz polne, bogate notranjosti, iz nezmisljive življenjske volje in prekipeljavice življenjske energije. Gospod Danilo se je v svojo izredno hvaležno vlogo popolnoma vživel in nam podal dovršenega Tiburcija pl. Dollereder. Obenistvo je nagradilo njegovo simpatično kreacijo z burnim, dolgotrajnim ploskanjem in klicanjem pred zastor.

Ostale, nič manj hvaležne vloge so rešili naši igralci povprečno z veliko spretnostjo. Predvsem je bila sijajna gospa Bukšekova v vlogi stare gospe Dollereder, ki je preprečevalo doživljala to nezmisljivo žensko naravo. Gosпода Urvalek in Rasberger sta dobro karakterizirala oba Tiburcijeve sinova, lepo, resnično Fiammetto je podala gđ. Starčeva. Pa tudi ostali igralci so povsem zadoščali, tako da smo bili s to predstavo, katero je priznana vestnostjo pripravil režiser g. Kovič, resnično zadovoljni.

— Anketa radi premogokopa v Lešah pri Prevaljah. Pri velikem županu mariborskem se je vršila pred dnevi važna anketa z zastopniki premogokopa grofa Henkel von Donnersmark v Lešah pri Prevaljah. Kakor znano, je opustošila zadnja povodenj v Mežiški dolini premogokop v Lešah pri Prevaljah vsled česar je na stotine družin že četrt leta brez službe in kruha. Deputacija delavcev-rudarjev je posredovala pri vel. županu mariborske oblasti ter ga pozvala, da ukrene, da se obrat čimprej upostavi, češ, da mora sicer poginiti na stotine del. rodbin gladi. Zato je bila sklicana omenjena anketa. Zastopniki podjetja so izjavili, da itak delajo na to, da se čimprej prične z delom, da pa to ni mogoče, predno niso izvršene vse poprave, za kar pa primanjkuje zopet kapitala. Pomankanju denarja naj bi bila vzrok nameravana sekvestracija podjetja. Ko je repliciral veliki župan, da mu o nameravani sekvestraciji ni nicesar znano, so izjavili, da se zadovoljujejo s to izjavo, ki bo pomirila finančnike, ter so obljubili, da se bodo dela pospešila, vsled česar je upati, da bodo brezposelni rudarji v doglednem času zopet preiskrbljeni z delom in kruhom.

— Konkurz je napovedala zvonolivarua Bühl v Mariboru. Za upravitelja je imenovan dr. Leskovar.

— Prosta stanovanja. Majstrova ulica 17. I. 2 sobi, kuhinja in pritlikl. (stanovanje g. B. Borko, Frankovanova ul. 8. I.); 1 soba, kuhinja in pritlikline (stanovanje Marije Kelenberger, Grajska ulica 2. I.); 1 soba, kuhinja in pritlikline (stanovanje Alojzije Sinkovič). Prošnje do 20. t. m.

SOKOLSTVO IN POLITIKA.

Izjava starešinstva JSS, ponovno soglasno odobrena na seji, dne 17. januarja 1927.

V sedanji volilni borbi se ponovno dogajajo slučaj, da se zanaša v Sokolstvo politika, čeprav smo smo že opelovano resno in bratsko opozarjali vso javnost in vse svoje članstvo, naj tega ne delajo, ker tako nepremišljeno ravnanje na vse strani samo škoduje.

Zato smo primorani, da tudi danes opozarjamo na svojo izjavo z dne 25. maja 1926, ki jo je tedaj priobložil naše dnevno časopisje in ki je zgrajena na sklepih II. sokolskega sabora v Zagrebu z dne 18. avg. 1924. (»Organizacija« str. 6 do 8), na sklepu odborove seje JSS z dne 7. septembra 1925 v Zagrebu in ki končno temelji na besedi prispege (zaobljube), katero mora vsak član in vsaka članica položiti dne 1. decembra vsakega leta.

Ti sklepi, ki so seveda za vse članstvo brez pridržka strogo obvezni, so tako jasni in nedvoumni, da izključujejo vsako zlorabo Sokolstva v strankarsko politične svrhe.

Kdor se pregreši proti tem sklepom, naj nosi posledice, ki jih vsebujejo pravila in predpisi naše organizacije.

Zdravo!

Starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega saveza.

V Ljubljani, 17. januarja 1927.

E. Gangl, starosta. Dr. Riko Fux, tajnik.

Ljubljanski Sokol naznanja svojemu trgovskemu in obrtnemu članstvu, da prične v torek 25. t. m. s posebno redno telovadbo obrtnega naraščaja. Vadbene ure so določene na torek in soboto od tri četrt na devet do tri četrt na deset zvečer. Vpisovanje se vrši vsak dan od 6.—7. ure zvečer v društveni odborovi sobi in pozneje pred pričetkom redne telovadbe. Opozarjamo vse brate ki imajo v svojih obratih vajence, da jih pošiljajo v telovadnico. — Prednjaški zbor.

Sokolski smučki tečaj pri Mariborski koči na Pohorju. V Ljubljano došli udeleženci I. sokolskega smučkega tečaja naj se zglaste dne 20. t. m. (četrtek) v pisarni JSS v Narodnem domu. Odhod v tečaj iz Ljubljane dne 21. t. m. z jutranjim vlakom (5.26) skozi Zidani most do železniške postaje Hoče pred Mariborom in odtod peš v Mariborsko koč (3). Pravkar na novo zapadli sneg obeta prav ugodne prilike pri vežbanju. — JSS.

»SOCIALNA MISEL«.

Izšla je 1. številka letošnje »Socialne misli« s sledečo vsebino:

Erjavec Fran: K volitvam v okrožne zboro-re. — Dr. Čampa L.: Delo nemških katoličanov. — Dulibič Božo: Fašistiški sindikalizem. — Erjavec Fr.: Pregled zgodovine delavskega gibanja med Slovenci. — Politični pregled: Zunanje-politični dogodki (Fr. S.). Notranje-politični pretresi (Fr. S.). — Kulturni pregled: Naša literarna kritika (Fr. Erjavec). Goriška Mohorjeva družba (—c.). Pregled novih nemških revij (dr. Čampa). Literatura. — Socialni pregled: Proračun ministrstva za socialno politiko (Fr. Erjavec). — Gospodarski pregled: Dr. A. Ušeničnik, Socialna ekonomija (A. H.). Mednarodno proučevanje konjunktura (S.).

X. Y.

Nemogoč prostor za spomenik Petra I. v Ljubljani.

V Ljubljani posluje žirija za spomenik Petra I. in je v zadnji seji določila tudi prostor, kamor naj bi se ta spomenik postavil. Pred to sejo je izstopil iz žirije najmerodajnejši strokovnjak, ki odtehta v tem oziru gotovo celo ostalo žirijo. Omenjena seje se tudi ni udeležil neki drug član. Sklepala je torej okrnjena žirija. Žirijo samo pa je sestavil odbor rezervnih častnikov in ne kaka strokovna korporacija. V tem trenutku ne gre za spomenik kot tak, ampak za važen del znanstvi ljubljanskega mesta. Okrnjena žirija določila je v naprej, dasi še nima definitivnih osnutkov za spomenik, prostor, kjer naj bi bil spomenik postavljen in sicer park pred ljubljansko sodnijsko palačo. Protestiral je neki član žirije, da se sploh določa v naprej prostor ter s tem omejuje koncept kiparju. Toda ne le v načelu je okrnjena žirija napravila veliko napako, ampak tudi v izbiri prostora samega kot takega je storila sklep, ki je naravnost nemogoč.

Ni treba rekrimirati, koliko in kaj so pokvarila na zunanosti ljubljane zadnja tri desetletja, kajti skoro nobena stvar ni bila rešena pravilno in estetsko zadovoljivo, kar so delali izza potresa, razen stvari, ki so se šele začele izvrševati po nasvetih odličnega arhitekta v zadnjem času. Prešernov spomenik, ki je bil zamišljen v ozadju z zelenjem, postavili so v kot trga tako, da se steka naravnost vanj od strani ena najpomembnejših ulic ter nima nobene opazovalne točke.

Glede spomenika Petra I. predlaganih je bilo več prostorov zlasti Turjaški trg (ki je gotovo najbolj prikladen kraj z ozirom na projektirano novo stavbo ob Ljubljani) in pa začetek Lattermanovega drevoreda. Našlo bi se pa lahko še mnogo drugih primernih prostorov, samo če bi malo razmišljevali! Toda morda iz genialnega vzroka, ker se slučajno imenuje trg oz. park pred sodnijsko palačo »Trg kr. Petra«, so izbrali ta kraj, kakor da bi ne bilo eventualno pametnejše prekrstiti prostora, kjer naj bi bil postavljen spomenik, kakor pa podirati parka, uničiti kos mesta in nato konstruirati nanovo nekaj, kar se sploh izvesti ne da. Ne zadostuje dober dovpi, ki so ga objavile zagrebške »Koprive« pred dobrim tednom o postavljanju spomenikov v Ljubljani, treba bo mogoče, da bodo tuji odkrili novo Abdero.

Gotovi krogi si predstavljajo spomenik Petra I. v Ljubljani z jezdecem na konju, pred katerim bi vzpirali vojaške parade. Za to pa naj bi bilo okoli spomenika veliko a peskom posuto vojaško vzhajšče sredi mesta! Nameravajo torej postaviti spomenik na trg pred ljublj. sodnijsko palačo in v ta namen gladko razirati dokaj okusni park. Na ta potem prazni prostor pa nameravajo postaviti v sredo med Tavčarjevo in Dalmatinovo ulico, ki vodita na severni in južni strani sedanjega parka, spomenik.

Raziranje obstoječih nasadov v Ljubljani je samo na sebi barbarizem. Ljubljana je neke vrste vrtno mesto, ki napravlja ravno vsled zelenja na tuje prijeten vtis, kajti arhitektura hiš, vsaj vnovih delih mesta, ne dela posebnega vtisa. Ravno v zadnjih časih se pravilno dopolnjuje vrtni značaj ljubljane z dobrimi zamisli pri preuredbah »Ceste na južni kolodvor«, »Vodnikov« in »St. Jakobskega trga«, kar pa ni zaslugi gotovih političnih kapacitet. Kar naenkrat pa pada ljudem v glavo, podirati nasade v parku sredi novega dela mesta in to na prostoru, kamor sploh ne spada nič drugega kot nasadi in ki bi napravljali če bi bil nezasejen naravnost obupen vtis. Miklošičev spomenik pred sodnijsko palačo je po svojem značaju le dekoracija nasadov, maskiran z zelo prijetno drevesno skupino, postavljen nekako v sredo črte od justične palače do fasade Dalmatinovi ulici. Vsakršna drugačna uporaba primeroma ogromnega prostora pred justično palačo pa je nemogoča iz sledečih razlogov:

1. Prostor med sodnijsko palačo in Dalmatinovo ulico t. j. prostor od fasade justične palače do fasade Dalmatinovi ulici je enota in meri okoli 120 m, park sam pa meri le

ca 60 m in je prostorno le del vse ploskve. Središče celote torej ni sreda parka. Če bi se park podiril in postavil v sredo parka kak spomenik, ne bo stal ta spomenik v sredi enotnega prostora, ampak na južni tretjini. S tem bi bilo vsako ravnanje ubito! Komur to ne gre v glavo, pač nima poslušna za prostorne razmere. Če naj gleda spomenik potem proti jugu, bo daljši prostor za hrblom spomenika! Če pa bi gledal spomenik proti severu (tega pa niti ne mislijo!) pa ne bi imel ozadja, ker ob Dalmatinovi ulici ni pravih fasad in jih najbrž tudi ne bo.

2. Prostor s parkom pred justično palačo sploh ni trg v pravem smislu. Trg je v sebi zaključen zaprt prostor, nalik dvorani ali pa vsaj razširjen prostor na koncu prometnih žil, da dominira spomenik kot dekoracija na daljavo. Park pred sodnijsko palačo pa ni eno ne drugo. Leži pri strani Miklošičeve ceste. Ravno radi tega, ker ta sicer velik prostor ni pravi trg, so ga pravilno zasadili z nasadi in ga niso smatrali za trg v renesančnem smislu. Če bi se imel izrabiti ta prostor kot trg s spomenikom, bi se moral spomenik obrniti z licem proti Miklošičevi cesti, ki je edina prometna žila ob tem prostoru, v tem slučaju pa zopet ne bi bilo središča za spomenik, ker sreda parka ni središče enotnega prostora med just. palačo in Dalmatinovo ulico, na ločko, kjer pa stoji sedaj Miklošič, pa ne bo padlo normalnemu človeku postavljati spomenika, obrnjenega proti Miklošičevi cesti! Prav za Abdero pa bi bil slučaj, če bi spomenik stal sredi praznega prostora, kjer je sedanjí park in bi kazal profil proti Miklošičevi cesti mesto lica, kajti edina opazovalna točka za spomenik na tem kraju je Miklošičeva cesta kot edina izpeljana in prometna ulica.

3. Hiše na eni strani parka ob Miklošičevi cesti so dvonadstropne, na nasprotni strani pa stoji trinadstropne hiše. Če bi podiril park, ki sedaj blagodejno maskira to nesoglasje hišnih višin, bi se pokazala neravnovesnost arhitekture v taki meri, da bi bilo groza! Povrh pa ne harmonirajo te hiše popolnoma nič v slogih. Radi tega že, mora ostati park pred just. palačo nedotaknjen! Problem enotnega prostora med justično palačo in Dalmatinovo ulico bi se dal rešiti le na ta način, da bi se ob Dalmatinovi ulici postavil arhitektonični pendant sodnijski palači in to odmaknjen toliko od ceste kot je sodnijska palača, kar pa je sedaj po zaslugi ljudi, ki so postavili hišo na oglu Dalmatinove ulice nemogoče. Park pa bi moral v vsakem slučaju ostati.

4. Podiranje parka bi stalo, kot računa baje mestni stavb. urad, okoli pol milijona dinarjev! In to zato, da bi izgubil novi del mesta svoj naravnost nujni naravni okras!

Je bilo treba izprezgovoriti javno v ti zadevi, ki se tiče lica Ljubljane, ki je bilo nekdanje mesto znatne zunanje kulture! Gre tudi za velika materialna bremena občine. Sedanjí vladni komisar bo baje vstavljal v obč. proračun za spomenik pol milijona dinarjev! Če naj nosi občina v sedanjí dobi velikih socialnih stisk in potreb in drugih kulturnih nujnosti take žrtve, treba je že, da zunanost mesta pri tem ne izgubi! Absolutno potrebno pa je, da se iz občinskih kreditov ne izplača prej tako velika vsota dokler odbor za postavitev spomenika ne dokaže, da ima nabranih že toliko drugih sredstev, da more začeti resno spevek izdan brez uspeha! Če bi postavljali mesto spomenika v spomin Petra I. kak do brodelni zavod in s tem razbremenili javne faktorije socialnih dolžnosti, bi ne bilo takojšnjemu izplačilu toliko oporekati, ker bi se tudi v slučaju, da bi morali javni faktorji prevzeti naposled domalega vse stroške nase kompenzirale z dajatvami, ki bi jih tudi sicer morali nositi.

Pametnejše pa bi bilo na vsak način nabrati prej prispevke za spomenik, kakor pa razpisovati že konkurenco. Videlo bi se vsaj s kolikšnim obsegom spomenika je mogoče računati; potem bi tudi izbira prostora za spomenik imela realnejšo podlago.

Primorsko.

Lega Nazionale.

9. 4. m. je imel v Trstu svoj letni kongres proslula potujočevalnica Slovanov na Primorskem »Lega Nazionale«. Ustanovljena je kot otrok znanega društva »Dante Alighieri« leta 1891 in se od začetka lotila dela med slovan-skim prebivalstvom. Uživala je vedno podporo oficijelne in neoficijelne Italije. V predvojni dobi se je udeleževala predvsem v periferiji večjih italijanskih središč. Ustanovljena sicer z ofenzivnim namenom, je morala radi naravnih razmer biti njeno delo predvsem defenzivno.

Po vojni, zlasti pa pod fašističkim režimom, so se razmere docela spremenile. Odpadla je slovanstva nevarnost za italijanska središča. Država je odpravila vse slovanške šole otroških vrtec do gimnazije in povsod ustanovila izključno italijanske šole. »Lega Nazionale« se je sedaj lotila novega polja med Slovani ob novi državni meji. Sredstva, s katerimi razpolaga, so naravnost ogromna. Prispevati morajo k raznarodovalnemu delu lastnih otrok slovanške občine, prispevati morajo domači obrtniki in trgovci. Le tako si lahko razlagamo obsežno mrežo otroških vrtec, pošolskih zaposlovalnic in rikreativcev. »Lega Nazionale« je imela konec leta 1926 tri rikreatonije, in sicer enega pri Sv. Jakobu, drugega v Šklednju, tretjega na Opčinah pri Trstu. Enajst pošolskih zaposlovalnic, namreč 1. v Nabrežini, 2. na Proseku-Kontovelju, 3. pri Sv. Križu, 4. v Trebbah, 5. v Bazovici, 6. v Postojni, 7. v Sežani, 8. ženska zaposlovalnica v Dutovljah, 9. v Komnu, 10. v Vipavi, 11. v Štanjeju; 69 otroških vrtec: v tržaški pokrajini: 1. v Nabrežini, 2. v Barkovljah, 3. v Bazovici, 4. v Dutovljah, 5. v Postojni, 6. v Senožečah, 7. v Šklednju,

8. v Sežani, 9. v St. Petru na Krasu, 10. v Tomaju, 11. v Trebbah, 12. na Opčinah, v videmski pokrajini: 13. v Komnu, 14. v Podgori, 15. v Solkanu, 16. v Štandrežu, 17. v St. Petru, 18. v Trbižu, 19. v Sv. Vidu pri Vipavi, 20. v Vipavi v puljski pokrajini: 21. v Labinju, 22. v Tinianu, 23. v Placu, 24. v Babiših, 25. v Beležih, 26. v Bokoričih, 27. v Belih, 28. v Krapanu, 29. v Kanfanaru, 30. v Krnici, 31. na Cresu, 32. v Piumskih, 33. v Humu, 34. v Dragožetičih, 35. v Dragaču, 36. v Fontanah, 37. v Galizanu, 38. v Zminju, 39. v Predoščici, 40. v Vižnjaju, 41. v Vel. Ločinju, 42. v Marčanti, 43. v Medulinu, 44. v Nerezinah, 45. v Osoru, 46. v Pazinu, 47. v Prematuru, 48. v Sv. Nedelji pri Labinju, 49. v Sv. Nedelji pri Vižinadi, 50. v Sv. Martinu, 51. v Illoviču, 52. v Sv. Petru pri Piranu, 53. v Sv. Vincencu, 54. v Šisanju, 55. v Soših, 56. v Strmaču, 57. v Štanjaju, 58. v Unjah, 59. v Ustrinah, 60. v Valunah, 61. v Rovinjskem selu, 62. v Novem selu ob Mirni, 63. v Vinesu, 64. v Galizanu, v reški pokrajini: 65. v Veprinacu, 66. v Lovrani, 67. v Moščenicah, 68. v Poljanah, 69. v Sv. Marinu.

Kratke vesti.

Združene države nameravajo na Kitajskem nastopiti popolnoma samostojno ter bodo priznale pravico samodložebe Kitajske.

Novi polski proračun navaja 1.981.813.518 zlotov izdatkov ter 1.985.897.307 zlotov dohodkov.

Avstrijska narodna banka je znižala obrestno mero s 7 na 6 in pol odstotkov.

KAJ JE GRIPA IN KAKO SE JE ČUVAMO.

V sosednih deželah nastopajoča epidemija gripe daje razumljiv povod bojazni, da se bo bolezen zanesla v doglednem času tudi v naše kraje, zato daje tukajšnji »Higijenski zavod« nastopna pojasnila v vednost in ravnanje prebivalstva.

Gripa je akutna mrzlična in infekcijska bolezen, ki se razširi od časa do časa na široke teritorije ter preplavi cele dežele, da celo cel kontinent ter tako zavzame pandemični značaj. Prva tako obsežna epidemija je poznana iz leta 1580, ko se je iz Orijenta razširila čez celo Evropo; v letih 1918 do 1921 je Evropa doživela zadnjo tovrstno poplavo. Takrat se je bolezen pojavila v Španiji odkoder se je razširila na sosedne dežele pod imenom »španska«. Bila je zelo hude narave. Širjenje gripe sledi našim prometnim sredstvom ter vsled tega ne prekaša hitrost širjenja bolezni hitrosti naših prometnih sredstev — raznašalec je oboleli človek. Vsled tega se bolezen tudi najprej pojavlja v večjih centrih, v pristanišjih, oziroma sploh velikih mestih. Razen velike hitrosti, s katero se bolezen širi, je posebno karakteristično zanjo dejstvo, da povzroča takoj obolenje celih množic, čemur je vzrok njena velika okužljivost in pa okolnost, da se povzročevalci raztrosijo v okolico po kašljanju in kihanju bolnikov. Širi se torej po kapljicni infekciji. Prav posebno pa pripomorejo k čim večjemu razširjenju lahko oboleni, ki se nemoteno kretajo med zdravimi. Razvoj epidemije same je sledeč: med pojavom prvega obolenja do vsestranskega razširjenja poteče kakih 14 dni ter doseže v treh tednih višek, v teku nadaljnjih 14 dni preide popolnoma. Cela doba epidemije traja torej sodeč po sedanjih izkušnjah 6 do 8 tednov. Kljub enormnem obolenju je procent umrljivosti razmeroma majhen.

Vzrok bolezni je inflacija, to je naseljenje povzročevalcev bolezni v naših organih: nosu, grlu, pljučih. Glede identitete povzročitelja samega pa grede mnenja še narazen. Inkubacija, to je doba, ki preteče od okužitve do izbruha bolezni traja pri gripi le kratko dobo enega do treh dni, med tem časom opažamo včasih predhodne znake kakor zbitost in nahod, po navadi pa se človeka loti bolezen nenadoma s tresavico in rapidnim naraščanjem temperature in močno utrujenostjo. Bolnika muči hud glavobol, v nadaljnjem poteku bolezni se pojavi omotica, bolečine v hrbtu in udih, apetit zgine. K temu se pridruži v mnogih slučajih katar dihalnega predora, nahod, vnetje sapnika in bronhijev. Omeniti je, da prične gripa včasih s čisto abnormalnimi znaki kakor: nenadoma globoka nezavest, krči ali hipno nastala omotica. Takim atipično pričetim obolenjem sledi navadno lahek in hiter potek. V splošnem pa razločuje sledeče tipe: 1. Toksična (zastrupljena) oblika z glavobolom, bolečinami v udih, deliriji in bruhanjem; včasih preide v meningitis. 2. Kataračna oblika z nahodom, vnetjem grla, sapnika, bronhijev, očesnih veznice in angino. 3. revmatoidna, pri kateri se pojavijo v pretežni večini bolečine v udih, mišicah in sklepih. 4. Zelodeno-črevesna oblika z debelo obloženim jezikom, bruhanjem in prolivi. 5. pneumonična, z naglim začetkom kot pri običajni pljučnici. Zadnja je bila posebno pogosta v minuli epidemiji v letih 1918—1921, imenovali so jo radi njene opasnosti naravnost pljučno kugo.

Pri vseh naštetih oblikah bolezni pa zamo-rejo nastopiti najrazličnejše komplikacije pljuč, pljučne mrene, možgan, ledvic, živčevja itd.

Sigurnih sredstev zoper gripo nimamo — zato ne nasedajte kričavi reklamirani — Obvarovati se pred obolenjem je razmeroma težko v ožigled dejstva, da velika množica lahko obolenih zanaša po kašljanju, kihanju itd. bolezen vseposod. Kljub temu ne smemo zanemarjati vseobsežnih higijenskih pravil, ki zelo omeje epidemijo. Bolnika bomo izolirali v posebno sobo z lastno posteljo in perilom; oseba, ki bolniku střeže, se mora držati predpisov snage, desinficira naj si usta in roke, upotrebljava naj vrhno obleko, ki jo odloži, če zapusti bolnika. Splošno se priporoča, da vsakdo, ne glede ali ima direkten stik z bolnikom, skrbí za pogostno razkuževanje ust s kakim primernim ušnim razkužilom (3 odst. hidro-genhiperoxid, formantini, anakat anginol tabl.) dočim je kalijev hiperangan brez učinka, ne smemo pa uporabljati v boju zoper bolezen alkohola, ki nas zamore le varati in zmanjšati našo odporno silo ter nas tako obolenje še bolj izpostavi. Posebno pa svetujemo, da ostane vsakdo, ki je obolen na gripi doma in v postelji, kajti pogosto zadostuje to, da odstranimo bolezensko atako, med tem ko si pri premali pažnji lahko povzročimo najhujše komplikacije. Pri kolikšnaj opasnejši bolezni je poklicati zdravnika, ki ugotovi stanje bolezni, oziroma komplikacij, ter tako vodi potek bolezni do mirne »rekonvalescence in ozdravljenja.

Sport.

Pogrešana dijaka-smučarja Ivan Karoni in Stanko Sotovski sta srečno rešena ter sta se vrnila včeraj v Ljubljano. Rešila ju je rešilna ekspedicija. Najbrže jima bo sedaj veselje za slične drzne in lahkomisljane ture prešlo!

Svoječasni bokserški prvak, zamorec Sam Langford, se je postaral in skoraj oslepel, bil pa je pred 20 leti neopore-ženi prvak in je imel samo to nesrečo, da je bil zamorec in da je nastopal v času, ko bokserji še niso dobivali takih honorarjev kot jih sedaj. Bil je brez dvoma eden najboljših borcev vseh časov v težki kategoriji in tako izborni tehnik, da je moral v ringu vedno »largirati«, sicer bi ne bil dobil nobenega nasprotnika; ravno tako sta prakticirala slavna črna bokserja Joe Gans in Dixie Kidd. Jack Johnson se je Langforda

skrbno ogibal, Harry Langford ni bil več na višku. Na kupčijo pa se sam ni razumel in tako je sedaj v starosti brez sredstev. Da bi mu pomagali, nameravajo njegovi stari prijatelji prirediti v njegovo korist benefični turnir v new-yorskem Madison-Square-Gardenu.

Število hockey-igračev v Franciji znaša nekaj čez 300. Čez 50 društev in 100 moštev so našli samo v Parizu. Racing-klub sam pa ima zopet 18 moštev in 5 lastnih igrišč. Najhitrejši avto sveta. Znaní angleški auto-dirkač kapitan Malcolm Campbell je konstruiral dirkalni avto, s katerim prevozi v eni minuti 4.8 km, na uro tedaj 288 km. S tem vozilom bo potolkel vse obstoječe svetovne rekorde. Motor, ki daje avtu tako hitrost, je 450 PH Napier-aero-motor.

Tenismatch, ki se je vršil med Dansko in Češkoslovaško v Kopenhagenu, je končal s pičlo zmago Dancev 3 : 2. Gostje so postavili Jana Koželuha in Gottlieba, Danci v singlu Petersena in Ulricha, v dublu pa Ulrich-Tegnerja. Največje presenečenje je nudil boj med Petersenom in Koželuhom, ker je Danc Čeha gladko porazil 6 : 2, 6 : 2, 6 : 2. Gottlieb je zgubil obe single-igri. Seveda ne smemo prezreti dejstva, da se je tekma vršila v hali na lesenih tleh, kjer so Danci bolj doma kakor Čehi. Rezultat je bil: 1. dan: Petersen (Kopenhagen) proti Gottliebu (Praga) 6 : 2, 6 : 2, 6 : 4. Jan Koželuh (Praga) proti Ulrichu (Kopenhagen) 7 : 5, 7 : 5, 2 : 6, 7 : 5. 2. dan: Ulrich proti Gottliebu 6 : 1, 6 : 2, 6 : 4. Axel Petersen proti Koželuhu 6 : 2, 6 : 2, 6 : 2. Koželuh proti Ulrichu-Tegner 2 : 6, 6 : 3, 10 : 8, 8 : 6.

TUJKE.

Medicinski izrazi.

Medicinska veda ima nekatere izraze, ki so se tako udomačili, da je njihov pomen tudi vsakemu neizobraženemu človeku znan. Tak izraz je n. pr. »operacija«. Razven tega vporablja številne izraze, ki se dajo le težko posloveniti z enim samim izrazom. Par primerov:

Anomalija — nepravilnost.
Antropologija — človekoslovje.
Arterija — žila odvodnica.
Bakterije — najmanjša živa bitja, glive cep-ljivke.
Bacil — bakterije v obliki paličic.
Kirurgija — ranocelstvo.
Desinfekcija — razkužitev.
Diagnoza — razpoznavna bolezen.
Epidermis — kužna bolezen.
Higijena — zdravoslovje.
Invalidnost — oslabiljenost.
Kompresa — obkladek.
Konzultirati — vprašati za svet.
Mortaliteta — umrljivost.
Organizem — stroj človeškega ali žival-skega telesa.
Ortopedija — veda o uravnavi pohabljenih udov.
Patologija — boloslovje.
Rekonvalescent — okrevalec.
Simulanti — človek, ki klini bolezen.
Vena — žila privodnica.

Gospodarstvo.

BORZE.

Curih, dne 19. jan. Beograd 9.135, New-york 519.25, London 25.2025, Paris 20.61, Berlin 123.15, Dunaj 73.15, Praga 15.37, Milan 22.475, Bukarešta 2.80, Sofija 3.7425, B-dimpešta 90.725.

ZATIRAJTE GOSSENICE!

Veliko županstvo razglasa: Občinski predstojniki imajo skrbeti in vse potrebno ukreniti, da bodo posestniki, ozir. zakupniki kulturnih zemljišč očistili vsa sadna in druga drevesa, grmovja (tudi odsekane ali odlomljene veje), plotove, zidane vrtno ograje itd. goseničnih gnezov oziroma njenih zapredkov in jajčec, čim jih opazijo ter da jih sežgo ali na kak drug način uničijo.

Nadalje je posvetiti posebno skrb zatiranju krvne uši na jablanah, ki se je v zadnjih letih po vsej oblasti močno razpasla.

Krvna uš se pojavlja na jablanah zlasti v razpokah po debelu in debelejših vejah v velikih naselbinah. Na napadenih debelih in vejah se opaža nekaka bela, bombažu slična prevlaka.

Zaradi močnega pojava krvnih uši, ki povzročajo na debelu in vejah oteklino in rane, drevo slabi. Mladice in tanjše veje se zaradi nastalih ran večkrat posušijo.

Krvno uš zatiramo na ta način, da napade-na (okužena) mesta na debelu in vejah ponovno otmemo (drgnemo) s krpmi (cunjami), ki jih namočimo v a r b o r i n u (dobavlja ga »Chemotechnica« v Ljubljani, Mestni trg 10), v spiritu, raztopini (emulziji) petroleja in mila ali v tabačnem izvlečku itd.

Namazana mesta potem po možnosti namažemo še z manj vredno mastjo (koža od slanine), da s tem preprečimo ponovno naselitev uši.

Ker se krvna uš tudi večkrat naseli na gornjih koreninah jablan, moramo vsako napadeno drevo plitko odkopati ter uničiti krvne uši tudi na koreninah, ako jih tam opazimo.

V vseh vprašanih zatiranja gosenic, krvne uši kakor tudi vseh drugih škodljivcev, se občinski uradi lahko obrnejo na pristojne srezke kmet. referente, katerih dolžnost je, da jim pri tem pomagajo z nasveti in poukom.

Opuščanje dolžnosti, ki jih ta naredba nalaga občinskim predstojnikom, se kaznuje z globo do 200 Din.

Oni posestniki ozir. najemniki pa, ki ne bi hoteli imenovanih škodljivcev na svojih zemljišnih zatirati, se istočasno kaznujejo z globo do 200 Din in bodo razen tega primorani, plačati še stroške za zatiranje, ki se bo v takih primerih izvedlo po občinskem uradu.

Fritz Bondy:

Osvojitev Berlina.

Končno je moral odpustiti delavce in je sedel s svojo zalogo dveh milijonov nalivnih peres sam v tovarni. Le upniki so večkrat motili njegovo samoto; bil je namreč še petstotisoč mark dolžan za sirovine.

Ni mu bilo mogoče šteti v zlo, da je želel izpremembo svojega položaja. Denar, ki ga je vtaknil v zalogo dveh milijonov nalivnih peres svoje iznajdbe, je bil pač izgubljen; toda on je razmišljal o tem, da bi prodal svojo tovarno kakršnemu koli kapitalistu, ki bi imel kar najmanj pojma o nalivnih peresih, sam pa bi odšel v inozemstvo in prepustil tudi vse upnike.

Poveril je neki pisarni to zadevo; spočetka se je oglašilo par kupcev, ki so si tovarno ogledali; pa se niso več vrnili. O ceni sploh niso povpraševali in tako jo je gospod Jacob v svoji notranjosti zniževal dnevno za dvajset-tisoč mark.

Dospel je baš do osemdesettisoč, ko mu je pisarna naznanila za prihodnji dan obisk nekega Mr. Washingtona Smitha iz Detroit-a, ki si je hotel ogledati tovarno v zmislu naročila neke ameriške družbe. Gospod Jacob je takoj zaključil v svoji notranjosti zniževanje cene.

Ko je napočilo jutro, ni mogel več vzdržati za pisalno mizo. Tekal je po tlaku pred to-

varno nervozno sem in tja, kupno ceno v glavi, nalivna peresa v srcu.

Eleganten, zelenolakičan voz bi ga skoro preselil v večnost. Istopil je dobro rejen, energičen gospod.

Tak je mogel biti samo Mr. Washington Smith iz Detroit-a, je pomislil gospod Jacob in novo upanje mu je zalilo srce.

Mr. Smith?« je vprašal.

»Jaz sem Mr. Smith iz Detroit-a.«

»Dovolite, moje ime je Jacob.«

»A, vi ste Mr. Jacob. Me veseli. Oglejmo takoj tovarno?«

»Morda izvolite poprej majhen zajuterk?« je menil gospod Jacob.

»Hvala, najprej posli,« je suho odvrnil Smith.

Gospod Jacob se je udal v svojo usodo in ogledala sta si tovarno. Stavba ni bila baš solidna in precej zanemarjena. Mr. Smith je to izrečno poudaril in gospod Jacob iz vjudnosti ni ugovarjal.

Prišla sta v skladišče, kjer sta ležala dva milijona nalivnih peres. Smith je vzel eno iz ovoja in je prekušal. Zdal se je gospod Jacob našel besede, da proslavi svojo iznajdbo.

»Lahko poizkusim?« ga je prekinil Mr. Smith.

Gospod Jacob je bil pripravljen. Z dobro igranim presenečenjem je zamaškal kapljo črnila. Mr. Smith ga je opazoval in zdelo se je, da se raduje ponesrečenega igralskega po-

izkusa. Končno, ko gospod Jacob nikakor ni mogel najti tintnika, ki je vendar ravno kar se stal na mizi, je dejal gospod Smith:

»Never mind, imam samo malo steklenico pri sebi.«

Končno. Mr. Smith je napolnil Jacobovo iznajdbo in ko se je pripravil k pisanju, je črnilo seveda takoj izteklo, toda proti vsem fizikalnim zakonom — navzgor, v Mr. Smithovo roko.

»Kaj takega se še ni zgodilo; je dejal Jacob in se nemirno prestopal z noge na nogo.

Toda gospoda Smitha nezgoda z nalivnim peresom ni bogve kako ganila.

»To sem si mislil je dejal. «Kaj stane vse skupaj.«

Jacob je ta redkobesedna gorostasnost tako osupnila, da je pozabil, koliko je hotel zahtevati. Ko je videl teči črnilo iz tintnika, mu je pošla sapa, ker je vedel, da bo Mr. Smith vstal, se odpeljal in da se ne bo več vrnil, kakor so storili tudi drugi kupci doslej. Toda ta nepojmljivi Amerikanec je vprašal zdaj — z umazanimi rokami — za ceno tovarne!!

Tedaj ga je obšlo čustvo nezaupanja. Končno pa ni bil morda ta človek le kakšen nedolžen zbiratelj, pač pa prebrisan konkurent, ki ni na prvi pogled spoznal le kvalitete Jacobovega patenta, pač pa je našel tudi možnost, kako bi se iztekanje preprečilo.

In naivno — ljubosumno je vprašal:

»Ste našli napako?«

»Cela konstrukcija brez vrednosti,« je dejal Smith.

»Toda... vi... hočete... tovarno vendar... dar...« je jecjal Jacob.

»Prosim osemdesettisoč mark, polovico na roko, polovico ček New-York,« mu je Smith odrezal besedo.

Ta Amerikanec je očividno potem telepatije sodoživel razvoj cene v Jacobovi notranjosti.

Gospod Jacob se je naglo odločil. Vedel je, da ima skladišče le vrednost pokvarjenega materiala in da stavba tudi ni pomenila dosti več. Izplačani denar bi mu omogočil, da se reši svojih upnikov. Da bi kdo drug izven Amerikance kupil tovarno, se mu je zdelo izključeno. Na ta način mu ni preostajalo mnogo izbire.

»Želel bi le, da ostane stvar osem dni tajna,« je dejal plaho. Kajti upnikom ni bilo baš potrebno, da bi vedeli dan in smer njegovega odhoda.

Mr. Washington je razmišljal par sekund.

»Potrebno ni, da kdo izve, razen nekega gospoda Leisera, ki bo vprašal pri vas. Povejte mu, da je pogodba gotova in kdo je kupil. Gre za neko stavbo.«

(Dalje prih.)

„GROM“

CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDI-
CIJSKI BUREAU

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brzojavkam: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakelk.

Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod ku-
lantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za
ekspresne pošiljke.

Mali oglasi.

Za vsako besedo se plača:
50 par, za debelo tiskani-
pa Din 1.—.

DRVA - ČEBIN

Wolfova 1/II. - Telef. 50.

Absolvent

trgovske šole išče mesta
kot skladiščnik ali kaj
sličnega. Gre tudi na de-
želo h kakemu lesnemu
podjetju. Nastop lahko
takoj ali s 1. februarjem.
Ponudbe prositi pod »Skladi-
ščnik« na upravo lista.

Kupujem motorje

samohodne ali prevozne,
z ali brez dres, sesalni
plin, surovo olje ali ben-
zin. Prednost imajo Lan-
covi »Buldog«. Ponudbe je
poslati z navedbo cene,
starosti in tovarne na na-
slov: Mijo Kovačič, Klo-
ster, pretinac.

Iščem elegantno

sobo s separatnim ohodom
in električno razsvetljavo
Plačam do 500 Din meseč-
no. — Ponudbe na upravo
lista pod »Soba«.

Proda se ceno

»Mayerjev Lexikon« 5
izdaja in »Weltall und
Menschheit«. Naslov po-
ve uprava lista.

Prodajam ceno

kompletni nemško-angle-
ški slovar in nekaj ang-
leških knjig. Naslov pove
uprava Nar. Dnevnika.

Pravkar je izšla knjiga

Izidor Cankar:

Uvod v umevanje likovne
umetnosti

80, 224 strani, 48 slik. —
Broš. 62 Din, v platno ve-
zana 70 Din.

Sesite po knjigi, ki je

najlepši božični dar!

Naroča se pri Narodni

galeriji v Ljubljani.

OGLAŠUJTE V
NARODNEM
DNEVNIKU!

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinejši in najokusnejši na-
mizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Najboljši šivalni stroj in kolo
je edino le

GRITZER in ADLER

GRITZER in ADLER

za dom, obrt in industrijo
v vseh opremlj.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Pouk v vezanju b. brezplačen.

Večletnagarancija

Odelavnica za popravila.

Mizko cene, tudi na obroke.

Josip Petelinc

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

Se priporoča za tisk
vseh trgovskih,
obrtnih, industrijskih
in uradnih tiskovin.

Lastna knjigovodstva

TELEFON ŠT. 552

TISKARNA MERKUR

TRGOVSKO - INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Tiska časopise, knji-
ga, brošure, cenika,
tabele, statuta, va-
bila, letake, lepake,
posetnice i. t. d.

TELEFON ŠT. 552